

Nº 4 TARDOR DEL 1984

Viajara!!

PUBLICACIÓ PER A LA GENT
CULTURALMENT ACTIVA

PER NADAL QUI RES NO ESTRENA RES NO VAL - MORAL I VIDA
QUOTIDIANA - CULTURA RURAL, CULTURA URBANA - SOBRE
CULTURA POPULAR - LES PRIMERES TROBADES DE CULTURA,
GRESCA I TRADICIÓ AL BARRI DEL BESÓS - DELS FRUITS DEL
CAMP, A LA CULTURA - INFORME SOBRE LA REUNIÓ INTERNA-
CIONAL «CAP A ON VAN ELS MOVIMENTS ALTERNATIU EL
1984», WOENS DRECHT ESTIU DEL 1984 - PERSPECTIVES PER A
UNA ECONOMIA ALTERNATIVA (i 2) - CONVERSES AMB AGUSTI
CHALAU - EL CICLE NADALENC - TOT CERCANT UN NOU MO-
DEL DESENVOLUPAMENT - ÖKOPÄD - WENHEL WIRKUNG

promotora de cultura popular

SUMARI

EDITORIAL:

3 - PER NADAL QUI RES NO ESTRENA RES NO VAL.

I...:

4 - MORAL I VIDA QUOTIDIANA.

REUS, PARÍS, LONDRES:

5 - CAP ON VAN ELS MOVIMENTS ALTERNATIUS?

7 - WECHSEL WIRKUNG.
ÖKOPÄD

8 - EL CICLE NADALENC.

11 - TOT CERCANT UN NOU MODEL DE DESENVOLUPAMENT.

12 - RELIGATS:
CADA TERRA FA SA GUERRA:

14 - LES PRIMERES TROBADES DE CULTURA, GRESCA I TRADICIÓ AL BARRI DEL BESÒS.

ALTRAMENT:

16 - DELS FRUITS DEL CAMP A LA CULTURA.

17 - PERSPECTIVES PER A UNA ECONOMIA ALTERNATIVA (i 2).

SOTA LA PLOMA:

22 - CULTURA RURAL, CULTURA URBANA.

26 - SOBRE CULTURA POPULAR.

28 - LA BANYA DE BOU:
A LA INTEMPÈRIE:

29 - CONVERSA AMB AGUSTÍ CHALAU.

NOTES:

En proposar-nos buscar alternatives conseqüents amb els nostres criteris, ens hem trobat amb múltiples dificultats a l'hora de voler-les concretar i realitzar. Aquest és el cas del paper reciclat de la nostra/vostra revista VIA FORA! Les deficiències en qualitat, ens fan encara avui, cercar nous tipus de paper per tal d'anar superant problemes tècnics d'impresió, i en definitiva per tal de donar cada cop més una millor qualitat a VIA FORA!

VIA FORA N.º 4, Tardor del 1984. Publicació per a la gent culturalment activa. En aquest número han col·laborat en la traducció de textos en Jordi Mas i en Ronald Puppo. Edita ENLLAÇ Promotora de Cultura Popular, Apartat de correus-85-Ripolllet-El Vallès Occidental- Telf. 691 27 72 i 692 51 83. Impres als PP.CC. per Copisteria Xaloc, carrer de Concepció Arenal, 261- 08030 -Barcelona -El Barcelonès- A.L.B. 13925/1984

PER NADAL QUI RES NO ESTRENA, RES NO VAL

Les festes, de sempre, han jugat un paper ben específic segons l'època de l'any i la comunitat que les crea i recrea. Així, a l'igual que qualsevol altra manifestació cultural, han tingut una finalitat determinada, han servit per a quelcom. I això a dos nivells: un de col·lectiu, reafirmant la unitat i la unió de cada grup humà, i un altre d'individual, satisfent unes necessitats de comunicació i de lligam amb el grup. És prou sabut que, com a manifestació íntimament lligada a la cultura que li donava suport, la festa es vinculava i es confonia amb altres aspectes d'aquesta cultura, singularment amb el treball. Més tard, arran de la industrialització, festa i treball van quedar separades, contraposades, variant el significat de la primera (i del segon, no cal dir-ho) fins el punt de confondre-la, no amb el treball, sinó amb el no-treball.

Ja darrerament, amb el nou canvi que s'està produint, el no-treball passa a ser una situació permanent per a cada cop més persones, amb la qual cosa la festa, en no poder-se assimilar a l'atur i en no posseir la periodicitat que li dona l'alternància amb el treball, resta com una situació anacrònica en alguns cassos, ambigua en bastants i insultant en molts.

Tot això, barrejat amb la hipocresia d'una societat opulenta (síntoma que augmenta precisament durant les festes) i amanit amb una bona dosi de consumisme, ens serveix la festa com a paradigma de tota la societat en crisi. I és a partir d'aquí quan la festa no té sentit, perquè no en té la societat que la suporta; perquè la festa ja només es pot comprar i no podem fer-ho; perquè no podem fer la festa sense treballar; perquè els nostres conceptes de treball, relacions, festa... estan en plena metamorfosi; perquè els valors lligats a aquests conceptes (progrés, solidaritat...) segueixen el mateix camí...

Cal canviar aquesta situació? Indubtablement, a no ser que ens considerem uns suïcides. No ho farem, però, amb grans teories ni grans estructures exemplars, ans al contrari. El germen del canvi cal preparar-lo, i fer-lo, dia a dia, inclús dins de cadascú. En aquesta línia, cal retrobar antics aspectes dels valors tradicionals recoberts de capes de guix, i cercar-ne potser de nous, en un intent de viure solidàriament amb el medi. La independència, l'ajut mutu, l'amor, l'activitat, el plaer, el mateix treball, són prou importants i plens de contingut com per bastir per ells mateixos una espessa xarxa d'interrelacions, una sòlida cultura popular, que faci front a aquest sistema de vida que ens engipona la cultura dominant dins la societat en què ens movem. Per pensar sobre aquest canvi (i estrenar-nos) alhora personal i col·lectiu (perquè només es pot fer a partir de la relació amb els altres amb amor i en el treball) tenim davant nostre uns dies que no podem qualificar de festes sense trremolar una mica. Podrem tornar al treball (qui en tingui) una mica més propers a una vida nova que no té res a veure amb la que sempre ens auguren durant aquestes dates?

MORAL I VIDA QUOTIDIANA

Josep M^a. Lozano

Avui corre la brama que «tots els polítics són iguals». Una visió superficial d'aquesta afirmació ve a dir que tots es mouen en conxorxes o lluites pel poder pur i simple; que les qüestions bàsiques es resolten al marge de la societat (i al marge de la majoria de polítics) i que el Parlament només en ve a ser el teatre. (Ja un autor tan poc sospitos com R. Milliband recollia la dita que «s'assemblen més dos diputats, un dels quals és comunista, que dos comunistes, un dels quals és diputat»). En definitiva, la política ha esdevingut una missa en llatí, i concelebrada d'esquena al públic. A mi em sembla que aquesta impressió és fonamentada però inexacta, que encara hi ha qualitats diverses en tot l'espectre de la nostra vida política. En canvi, l'afirmació que tots són iguals apunta a una qüestió que darrerament es ressalta molt: l'escisió entre estat i societat civil. Tots els polítics semblen tenir com a objectiu l'estat o l'administració, i els ciutadans, en canvi, aspiren a millorar o a fer més suportable la vida quotidiana. Davant d'aquest fet, els partits apareixen cada cop més com a simples gestors (millors o pitjors), com a instruments més aviat incapaçs, per si mateixos, de ser els portadors raonables d'alguna esperança de canvi social. Assistim a una transició que parteix de la crisi d'identitat i l'esfondrament de l'esquerra clàssica en totes les seves variants (cosa que fa aparèixer com a més puixant encara del que és l'ofensiva de la dreta tradicional) i que es troba amb un buit que no omple la lenta emergència de grups socials que expressen demandes i propostes que encara no han assolit una formulació plena i una estructuració plausible i que, ara com ara, són el complement estètic de qualsevol campanya electoral. Només el temps, i la voluntat o la dimissió dels homes, dirà en què acaba tot això. Segui com sigui, ja no podem continuar operant consistentment amb la fe que hi ha grups o classes socials necessàriament o intrínsecament revolucionaris, sinó que això és relatiu a les opcions personals i col·lectives que en cada moment es prenen en aquest sentit.

Així, si abans la utopia animava i consolava en la vida quotidiana —i aquesta es transformava en funció del que era útil per acostar-se a la utopia— ara la utopia és viure amb plenitud de significació la vida quotidiana. Els grans problemes que afecten la humanitat queden allunyats de les possibilitats d'incidir-hi (o d'entendre'ls!) que té el ciutadà normal en la seva vida concreta. Qüestions com l'equilibri ecològic, el control o difusió de la informació, la solidaritat operativa amb el Tercer Món i la redistribució de la riquesa, l'anorreament de les cultures minoritàries sota una creixent estandarització cultural, les investigacions genètiques, la urbanització i tantes d'altres escapen literalment no ja al control absolut dels individus i dels grups socials, sinó àdhuc al dels estats. Una mirada ràpida ens faria dir que, si abans l'alternativa era, simplificant, conservadurisme o revolució, ara seria resistència o submissió. Ens trobem en plenes «rebaixes per fi de temporada» a tots els nivells. Davant d'això, el retorn a la vida quotidiana com a marc de referència per a comprendre i actuar sobre els problemes humans suposa el retorn a allò de més elemental i immediat que tenim els humans, on experimentem aquelles necessitats radicals que no podem satisfer sota el vigent desordre establert: una comunicació que no sigui una suma de contactes; un treball que no sigui només un mitjà de supervivència (... quan ja es té mitjà de supervivència!); un silenci que no sigui l'emergència de la buidor; un temps lliure que no sigui un àmbit d'entreteniments... Davant d'aquest malestar generalitzat, el canvi social no pot quedar en mans exclusives de la política (és a dir, de la prioritat indiscriminada de l'Estat) ni la vida quotidiana pot aspirar a quedar satisfeta realment en un projecte de pura i simple privatització.

L'herència del pensament revolucionari no és un sentit humanista general, sinó l'opció per a realitzar l'emancipació de l'home. El canvi social no és la conseqüència d'una ineludible necessitat històrica sinó una opció moral, apassionada i

racional alhora, que intenta partir d'un coneixement crític del present i d'una acció que no és predestinada a esdevenir res que rebi el seu significat fora dels avatars històrics. D'aquesta manera, la satisfacció de les necessitats radicals no es fonamenta en l'assoliment anhelat d'un tipus de societat preconcebuda, sinó en la voluntat de realitzar d'una manera concreta i diversificada una sèrie de valors que són aspiració secular dels homes, partint de les necessitats realment existents. Si els compromisos, els projectes i les accions van animats per un sentit d'utilitat i rendibilitat més o menys emmascarades i no per una vinculació moral, s'esdevé al capdavant que totes les postures polítiques siguin justificables. *Sense una clarificació moral, tot (tant a nivell personal com col·lectiu) és justificable, perquè res no és discernible.* Per això cal recuperar la moral com a objectivació crítica dels problemes i els projectes dels homes, cal reprendre la lluita cultural i la clarifica-

ció ideològica com una tasca decisiva del moment present. Perquè ens cal recuperar la identitat emancipatòria des de la creu del present abans no quedi alienada en el pànic, la impotència o la dimissió davant del futur.

Però aquestes són unes tasques que cal dur a terme no només a partir de grans discussions ideològiques, sinó sobretot a partir de les experiències quotidianes dels humans i dels processos associatius que els resulten més propers i significatius. ■

Josep M. Lozano

Va néixer a Barcelona el 1954. És llicenciat en filosofia. Dóna classes de Filosofia al Col·legi St. Ignaci i de Filosofia social a ESADE. Ha col·laborat a l'AVUI, El Món i la Vanguardia. L'any 1983 va guanyar el premi Francesc Eiximenis d'assaig religiós amb el llibre *Petjades d'una recerca. Notes per a una revisió crítica del «progressisme»*.

«CAP A ON VAN ELS MOVIMENTS ALTERNATIU EL 1984»

Aquest estiu passat, a Woensdrecht (Països Baixos), van tenir lloc unes accidentades trobades internacionals sobre l'esdevenidor dels moviments alternatius. Malgrat els problemes amb què es trobaren els participants, van constatar una comunitat d'intencions i van elaborar uns punts d'acció. L'informe que en sortí d'aquestes trobades, on reflecteixen les conclusions a les quals van arribar, us l'oferim tot seguit.

La comunitat internacional alternativa per la pau a Woensdrecht, al lloc on el govern holandès desplegarà els nous míssils nuclears de l'OTAN, junt amb el campament per la pau a Woensdrecht, fou brutalment evacuada per la policia militar, i les construccions rudimentàries foren destruïdes dues setmanes abans que tinguessin lloc les trobades internacionals sobre l'esdevenidor dels moviments alternatius del 1984.

En començar la ponència, els participants a les trobades internacionals ensopegaren de seguida amb actes y revoltes continus, en què també participaren i, així mateix, foren objecte d'enfrontaments amb la policia.

Les discussions programades no tingueren lloc.

SENTIMENT COMÚ DE LA DIRECCIÓ DE LES NOSTRES ACCIONS I MOVIMENTS

Al cap i a la fi vam arribar a la conclusió que per diferents que puguem ser, i per diferents que siguin els temes i línies distints en cada element de les «alternatives» a cada regió i país on actuem, tots teniem el sentiment de pertànyer a un mateix tipus de procés de transformació global, cosa que implica:

- descentralització radical a tots els nivells, desindustrialització, autosuficiència i autogestió, descolonització de tots els fragments de la nostra vida i societat privades, tornar a les nostres mans la nostra vida íntima i la del Planeta.
- trobar vies noves de viure plegats, un estil de vida més comunal i convivencial, abolir estructures sexistes i trobar altres maneres en què dones i homes puguin viure i treballar junts.

- la reintegració dels fragments separats per la societat industrial patriarcal,
- viure en harmonia amb la Terra,
- encoratjar identitats personals i culturals,
- moure's per tal de formar relacions humanes amb significat enlloc d'ésser motivats per l'adquisitivitat,
- treballar contra estructures i institucions patriarcales,
- ésser tan iguals catríarcales,
- ésser tan iguals com puguem, enmig de tota la diversitat personal i cultural, cadascú participant plenament en tots els aspectes de la vida: dones, homes, nens, vells...
- desenvolupar al màxim l'autosuficiència col·lectiva, local i regional emprant els nostres recursos immediats, respectant la potència regenerativa que té la Terra per a la supervivència,
- no reconeixem institucions especialitzades que divideixen la vida en funcions i fragments abstractes, sinó que ens escarrem per a la reintegració de totes les funcions de la vida,
- les habilitats i l'experiència que adquirim no són mitjans de poder, sinó un ser-

vei a la Terra, a la Cultura i a la Vida,

- tots tenim una aproximació no violenta en la nostra actitud d'oposició (per exemple, davant de l'energia nuclear), ja que creiem que aquesta és l'única manera de preveure contra el fracàs de la nostra revolució global i de no caure, així, en la trampa de les antigues contradiccions del joc del Poder.

COM ARRIBAR-HI? COM SORTIR DE LA SOCIETAT INDUSTRIAL PATRIARCAL I EDIFICAR UN ESDEVENIDOR ALTERNATIU? COM SALVAR LES DISTÀNCIES ENTRE ELLS I NOSALTRES? LES NOSTRES ACTITUDS I CANVI DE MENTALITAT: L'ALLIBERAMENT DE L'ISOLACIÓ...

- Cal que no ens isolem de la societat més àmplia, sinó demostrar que tenim una alternativa realista,
- Cal que no ignorem la gent que treballa en la societat industrial, sinó incitar, per exemple, els treballadors que s'esforcin a elaborar productes sans i útils, com és ara el cas del projecte dels treballadors a Lucas Aerospace,
- Caldria no limitar-nos a repartir les nostres experiències i idees a través dels mitjans de comunicació alternatius, sinó també valent-nos d'estructures i mitjans de comunicació ja existents,
- Ens cal informar la gent comuna sobre les nostres experiències al nostre barri, sindicat, etc., explicant-los que els nostres descobriments no són extravagants en absolut, sinó que constitueixen possibilitats viables i que, per exemple, cooperatius autogestionats, tallers col·lectius, la cultivació orgànica de terres, recursos posats en comú, reciclatge i tecnologies alternatives ofereixen alternatives sanes i practicables a les fàbriques i granges capitalistes i no ecològiques.
- Ens cal participar plenament en la vida comunitària a la nostra localitat i regió: establir una connexió personal amb altres individus és la millor manera d'impedir que se'ns consideri com forasters tarambanes,
- No es tracta, en el nostre moviment, de la quantitat de gent que hi ha, sinó de la qualitat,
- Nosaltres creiem que el procés de canvi global no pot dur-se a terme sense canviar els individus (nosaltres i l'altre), respecte a les nostres actituds i valors envers la Persona humana i la Terra. ■

Woensdrecht, juliol del 1984

Darrerament hem rebut diferents revistes estrangeres de caire alternatiu. Us oferim unes petites recensions d'algunes d'elles, per si és del vostre interès. Si voleu aprofundir en llurs continguts, no dubteu en posar-vos en contacte amb nosaltres, ja que les trobareu a l'hemeroteca d'Enllaç.

WECHSEL WIRKUNG «Technik natur wissenschaft gesellschaft»
Jg. 6,3, Quartal August 84
Guesenastr. 2, D-1000, Berlin 61 Telf.
030/6912032

La finalitat com a publicació és la recerca d'una alternativa a la macrotècnica, en el terreny de les tècniques alternatives, més reduïdes, més accessibles a l'home i en definitiva més personals. Es plantegen «jutjar la tècnica i canviar-la».

Hi ha diferents articles, tots ells de caire tècnic i ecològic.

L'experiència d'un gabinet de consulta, d'informació i de divulgació de temes ecologistes; el problema de la pluja groga (Laos, Vietnam...); les armes químico-biològiques; la destrucció ecològica del Mar del Nord i els diferents intents per a trobar-hi una solució: Bremen-Internationale Tagung der Umweltverbände, 27/28 oktober 84-; l'anàlisi del fenomen de les computadores i a qui serveixen i/o poden servir; diferents comu-

nicats sobre la situació internacional; i el Congrés sobre l'alternativa de la política de recerca i de la tecnologia: Heidelberg, 11-13 de maig del 1984; són alguns dels articles que es poden trobar en aquesta revista alemanya. ■

ÖKOPÄD

Nr. 2 März 1984

Am Thasberg, 30

6149 Rimbach, 3 Telf. 06253/7271

El títol d'aquesta revista es podria traduir con ecologia i pedagogia.

El present número és un monogràfic sobre la guerra, amb estudis parcials sobre diferents aspectes de la guerra i el problema del poder.

Exposa les condicions i característiques més importants que apareixen abans i després d'un conflicte bèl·lic, així com les condicions necessàries per a la pau.

Hi ha una curiosa estadística sobre el nombre de guerres que hi ha hagut des del 1945 —més de tres-centes— arreu del món. Des del 1960 han mort onze milions de persones en 65 guerres, plantejant-se a continuació QUI HA GUANYANT?

A més dels aspectes bèl·lics, tracta de la guerra contra la Natura, fums, contaminació sòlida, líquida... mortaldat d'espècies i animals, etc... a l'Alemanya Federal.

Acaba aquest dossier sobre la guerra amb l'exposició d'un projecte de ciutat pacífica ideal.

A més d'aquest dossier, hi ha seccions i articles que tracten sobre: com fabricar-se una dutxa d'aigua calenta amb energia solar, el problema de la joventut i la seva participació majoritària en els moviments alternatius, novetats editorials, etc... ■

A més a més hem rebut:
ZÜRCHER STUDENTIIN,
Leonhardstr. 15 8001-Zürich

DIE SYNTHESE: Nr. 37 Juli/August 84 i Nr. 38 Setembre/Oktuber 1 84.
«Monatszeitung für Kultur, Wissenschaft un Politik»
Irchelstrasse, 44, CH 8057 Zürich

EL CICLE NADALENC

Pere Martínez i Pilar Miró

*«Per Nadal
cada ovella al seu corral».*

Les darreres setmanes del mes de desembre es caracteritzen per l'accentuació dels freds hivernals agreujats pel mínim índex del nivell d'insolació, donat que en aquestes dates es produeix el fenomen del solstici d'hivern. Els ramats es solen acabar de tancar per tal de passar el rigor dels freds, i s'acaba de sembrar en els llocs en els que aquesta tasca comença amb més retard.

És també el moment en el qual s'organitzen diferents fires per tal de proveir el rebost per la celebració gastronòmica que acompanya el solstici d'hivern. Com per exemple: la fira de la Concepció: fira de bestiar, de plantes, productes d'horta i fruites seques, o sigui, tot el necessari per a passar una bona hivernada amb productes que no es malmeten durant l'hivern (fesols, llenties, figues seques, ametlles, etc...) Aquestes fires duraven fins a Sant Tomàs (29 de desembre); justament en aquest període és quan s'arriba al màxim punt de la matança del porc.

—**El Solstici d'Hivern:** La data del solstici d'hivern (a l'igual que la del solstici d'estiu) es troba curulla de significacions ancestrals i de ritus al voltant de la importància que el sol com a astre de la vida, representa per a tota societat agrícola, o que almenys basa la seva forma de vida en l'agricultura i la ramaderia.

Els solstici d'hivern ja des dels temps dels romans ha tingut una significació especial. Entre aquests es celebraven les «Saturnalies» que duraven una setmana, festes celebrades en honor de Saturn, déu de l'abundància i de la felicitat, les quals s'exterioritzaven en una festa que tenia una gran semblança amb la nostra celebració del Carnestoltes: els esclaus disposaven d'una absoluta llibertat per a fer el que volguessin.

Quan el nostre calendari arriba al 21 de desembre (cal tenir en compte que aquesta data fou traslladada pel Papa Gregori XIII l'any 1582 al 25 de desembre, de la qual cosa podem dir que hi havia una to-

tal coincidència entre la data del solstici i la del naixement del Mesies (?) ens trobem en ple Solstici hivernal, aquest dia era celebrat pels romans com la data del Naixement del Sol, «Natalis Invicti», el naixement de l'invicte, l'astre divinitzat i relacionat amb la persona de l'emperador romà; per tant, el nostre Nadal és la cristianització d'aquesta festa —com hem vist unes ratlles més amunt, varia dos dies—, en la qual es feia present la divinitat com a llum del món. Davant la impossibilitat d'extirpar les arrels d'aquestes festes paganes, el cristianisme va optar per cristianitzar-les bo i fent-les coincidir amb el naixement del Mesies, car aquestes celebracions estaven tant profundament arrelades en el sentit còsmic de la festa que la seva cristianització fou necessària per tal d'esborrar-ne la influència. Per tant, en molts dels ritus que avui identifiquem amb les celebracions litúrgiques, tenen un fort substrat, comú a molts altres pobles, de panteisme soterrat. Les festes que ens han arribat contenen una significació que s'ha anat elaborant i enriquint segons les necessitats històriques i culturals de cada col·lectivitat: foc de Nadal, Tió, lluminàries, l'arbre, l'àpat, els presents, etc., etc...

— **El foc de Nadal:** A l'igual que en la celebració del solstici d'estiu, a la nit de Nadal es solien encendre fogueres als carrers i places de molts pobles després de l'àpat. En aquest fet hi trobem com a element simbòlic el foc i l'arbre; el primer simbolitzava la llum solar i el segon feia esment de les forces vegetatives del bosc, essent també un element de relació entre la terra (les arrels) i el cel (les branques que cremades pujaven fent fum al cel). Aquest culte a la llum ha arribat en l'actualitat en forma de les il·luminacions de carrers i places de les nostres ciutats, i com a representació de les forces vegetatives ens ha arribat el costum del Tió de Nadal.

– **El Tió de Nadal:** La tradició del Tió nadalenc és una manifestació purament familiar adreçada als membres més joves. El seu protagonista principal és la soca d'un arbre col·locada prop de la llar. Aquesta proximitat de tots dos elements, ens indica la importància que el foc de la llar va tenir per molts pobles, car el consideraven el lloc on es mantenien els genis dels avantpassats morts, i per tant era considerat sàgrat (com per exemple entre els romans). D'altra banda, la soca representava la puixança vital de la vegetació a la qual calia despertar picant ben fort i recitant una cantarella quasibé màgica:

*«Tió, Tió,
caga Tió,
no caguís arengades
que són salades.
Caga torrons
que són més bons»,*

per tal que donés de tot allò que guardava en el seu interior (avui lllaminadures de tot tipus).

– **L'àpat de Nadal:** El sopar de Nadal forma part d'aquest antic ritual al voltant del foc de la llar i de la necessitat de remarcar tota celebració important amb el fet de menjar i beure que reforça els llaços de tota col·lectivitat. Aquesta nit es solia menjar gall, com ens recorda la cantarella:

*«Ara ve Nadal,
matarem el gall...»,*

si més no, cal fer esment que l'animal emblemàtic del sol era precisament el gall, el qual amb la cresta vermella saluda l'aparició de l'astre solar cada dia. El sentit profund del seu sacrifici era el d'accelerar el procés vital de vida i rejuveniment de l'astre, per això calia propiciar-lo amb la seva mort.

– **El Ninou:** L'any 1350, Pere I el Cerimoniós, ordenà que l'any comencés el 25 de desembre. Aquest dia era el «dies anni novi» en llatí, o sigui, el Ninou (Any Nou) durant el qual la quitxalla sortia al carrer amb esquelles per tal de donar la benvinguda a l'any nou tot cantant o recitant:

*Ninou, Ninou,
l'esquella del bou»,*

No hem d'oblidar que en els dies següents: Sant Esteve, Sants Innocents i Sant Joan, durant l'Edat Mitjana, es celebraven les «Festes dels Bojos», que reemplaçà les «Saturnals» romanes, condemnades pels Concilis. Festes alegres i extra-

vagants que donaven inici a un nou any, i precedien el Carnestoltes. Ja ens diu el refrany:

*«De Nadal a Carnestoltes,
set setmanes de cinc voltes».*

Tot aquest grup de costums és el d'arrel més ancestral, per tant ara farem una repassada, breu, de les innovacions que poc a poc s'hi han anat introduint.

– **Les Nades:** Eren una mena de goigs que els ceguets i captaires cantaven expressament en aquestes dates per demanar almoïna, i que al llarg del temps han conformat un grup de cançons específiques que cantem en aquestes dates (a les escoles, amb la família, amb els amics, etc...), i que han anat variant de significat al llarg del temps.

– **Les estrenes:** Eren una mena d'obsequi nadalenc que es donava a menestrals, empleats, i funcionaris que prenia forma d'obsequis en aliments (pa, dolços...), o bé en forma de diners (paga doble), o bé en lots de cistella, que han arribat fins als nostres dies; essent sensible, però, a l'incidència de la «crisi» econòmica actual.

– **La rifa de Nadal:** La rifa o bé la loteria que es celebra en aquestes dates, participa d'un clar sentit de beneficiència, i per tant és esperada com un regal del cel que ajudi a passar sense gaires embuts aquestes dates, existint l'expectativa que el sentit màgic i còsmic del solstici beneficiï els participants d'aquests jocs.

– **La Loteria de Nadal:** Els orígens de la loteria van lligats a la necessitat de recaptar fons per l'estat gràcies a la participació popular i donant a canvi una petita part del que s'ha recaptat. El més primitiu origen fou el del popular «Quinto» (l'actual bingo) que fou establert per primer cop a França pel rei Lluís IV i que consistia en la combinació matemàtica dels números de l'1 al 90. A l'estat espanyol s'adoptà aquest joc com a model oficial de la Loteria, adoptat pel rei Carles III el 1763. Més tard, les Corts de Cadis, el 13 de novembre de 1811 varen implantar un nou sistema de Loteria de bitllets, que anaven numerats de l'1 fins al final de la sèrie. Aquest sistema és el que ha arribat a l'actualitat amb lleugeres variacions.

– **Les felicitacions:** Antigament ja existia el costum de desitjar bons auguris als poderosos per a obtenir llur favor, i aquests havien de correspondre amb algun present, eren les «strenae romanae» (les estrenes, en català). Aquest costum ens ha arribat transformat en els desigs de bona sort i felicitats que es solen enviar als familiars, amics i coneguts. Són els nostres

«christmas», que trametem pels volts de cap d'any.

– **Els dolços de Nadal:** Els típics dolços de Nadal (torrons i neules fonamentalment) es confeccionaven amb productes típics del temps i de força calories (mel, avellanes, ametlles torrades, sucre) que servien de complement als abundosos àpats d'aquest període; eren acompanyats pels xampansys de cava. A la vegada, els torrons han anat ampliant llur gamma de confecció (dur, tou, massapà, xocolata...). Les neules no tenen un origen conegut, es fan amb farina sense llevat, sucre i mel. El fet de la seva existència específica com a dolços que es consumeixen en dates concretes fa que es vagin consumint malgrat la progressiva pujada de preu.

Tota aquesta sèrie de pràctiques i costums que envolten el solstici s'han anat allargant, arribant a incloure altres dies propers, els quals tenen llurs característiques pròpies.

– **Els Sants Innocents:** Aquesta festa estesa per tota Europa era un clar preludi del que esdevindrien les festes del Carnaval. Durant aquells dies es donava una total subversió de rols i s'anomenava «la festa dels bojos» –d'això ja hem tractat unes ratlles més amunt–, indicant que per uns dies governaven els poca-soltes. Però l'església va anar reduint el àmbit de la celebració, fins que va quedar com un dia de festa infantil, on estaven permeses les enganyifes i bromes, a més de la celebració de la festa del «bisbetó» que es feia en les esglésies i catedrals, on per un dia la quitxalla feia de capellà o bisbe, amb un caire alegre i de gresca.

– **L'Home dels Nassos:** El darrer dia de l'any ha quedat envoltat pel misteri màgic de frontissa entre dos períodes de començament i final d'espais temporals. On es barregen tradicions multiseulars quant a propiació del temps futur. Aquesta nit era aprofitada per la bruixeria catalana per a reunir-se al cim del Canigó –i a d'altres indrets del Principat–, per tal d'invocar les forces que els havien d'ajudar en llurs futures activitats, a la vegada que servia per a fer una mena d'intercanvis d'experiències, herbes i encanteris, alguns de clar poder remeier. La mentalitat popular l'ha designat com a nit a tenir en compte per a protegir-se de les forces obscures que l'envoltaven, fent tota mena de proteccions.

A la vegada, en la nit de la Sant Silvestre o Santa Coloma, apareix un personatge, si més no, curiós, conegut com «l'home dels Nassos», al qual se li atribuïa la facultat de tenir tants nassos com dies té l'any; però, com l'any només té un darrer

dia, només llueix un nas, la qual cosa indica que qualsevol és l'home dels nassos. L'origen d'aquest costum és incert, ja que alguns creien que prové de la figura d'en Jaume I que arribà a Mallorca justament el dia 31, i que era tal la seva grandesa que el penó de les forces reials només podia ser portat pel mateix rei, el qual per tant, en ésser tan gran, tenia un gros nas. En canvi, d'altres atribueixen a aquest personatge una degeneració mítica de l'esperit que simbolitzava l'any, lligat amb el culte a la vegetació. Segui com sigui, l'home dels nassos es passeja per les nostres ciutats i viles el vespre darrer de l'any, amb el seu seguici sorollós i grotesc, indicant que l'any s'acaba.

La celebració col·lectiva i festiva de la darrera vetlla de l'any tal i com la fem avui, sembla ser bastant recent, essent, però, cada cop més celebrada.

– **Els Reis:** La diada de Reis sembla ser la transposició de la festa de la purificació que celebra el món oriental i que coincideix amb el solstici d'hivern en aquella latitud. Entre nosaltres és el dia aprofitat per a obsequiar els infants, a la vegada que assenyalava el final del cicle festiu nadalenc, amb la tornada a les activitats quotidianes.

Resumint, el cicle de Nadal va estretament lligat al fenomen del Solstici d'Hivern, amb l'inici d'un nou període que acabarà amb l'esclat de les forces naturals. D'altra banda suposa un període de refermament dels llaços familiars i col·lectius, i durant uns dies interrompeixen el ritme de vida normal que hom sol portar. Per tant, s'aprofita per a fer els més grans propòsits de benestar i felicitat per a tothom.

Bones Festes!!!

*«Sant Silvestre,
el darrer vespre».*

Pere Martínez i Pilar Miró, són membres del Grup de Recerca de Cultura Popular de Ponent, els podeu trobar al carrer Major, 47, Lleida-el Segrià.

TOT CERCANT UN NOU MODEL DE DESENVOLUPAMENT

Gabinet d'Estudis Socials

La localitat de St. Pere de Ribes (Garraf) ha acollit durant els dies 7 al 10 de novembre unes 40 persones provinents de Flandes, Valònia, Holanda, Itàlia, Dinamarca, Anglaterra i França. A aquestes cal afegir una vintena de Catalunya i 2 més d'Euskadi. Totes plegades han «autogestionat» l'anomenat «Encontre Européen sobre cooperativisme i nous moviments socials». A nivell internacional aquest encontre ha estat coordinat pel «Mouvement d'Animation de Base», amb seu a Hasselt (Flandes) (vegi's «Via amb seu a Hasselt (Flandes) (vegi's *Via Fora* núm. 3, estiu 1984) i a Catalunya que l'ha organitzat.

L'Encontre ha tingut dues parts. La primera, durant el 5 i el 6 de novembre, ha consistit en prendre contacte amb experiències que abastessin el camp cooperatiu i alternatiu d'Euskadi i Catalunya. Uns van anar directament al País Basc i van tenir l'oportunitat de conèixer l'experiència cooperativa de Mondragon i algunes altres de naixement més recent i d'un abast més modest.

Els que van venir directament a Catalunya tingueren un primer contacte amb la Direcció General de Cooperatives de la Generalitat. Van visitar les Fundacions Roca i Galès i Esico, la Federació de Societats Anònimes Laborals (Fesalc) i la Federació de Cooperatives de Treball Associat. A més, van prendre contacte amb iniciatives concretes com ELSA, del Baix Llobregat en règim de Societat Anònima Laboral; la Cooperativa Ecotècnia, AHMSA edicions, El Tinter, i l'Ateneu Enciclopèdico-popular.

El dimecres, tots plegats, es van instal·lar a St. Pere de Ribes, aprofitant l'hospitalitat extraordinària d'un bon grup de persones d'aquesta localitat que van acollir els participants a aquest encontre en llurs cases durant la resta de la setmana. Aquest primer dia es va dedicar a conèixer de prop les recents experiències coo-

peratives i de formació que s'hi duen a terme, dins el marc d'una lluita concreta i positiva contra l'atur, juvenil i no tant.

Quant al capítol de visites, encara es va fer divendres una «excursió» per a visitar el Centre Permanent de Cultura Popular, al Turó dels Pujols. Visita amb exposició de les activitats que s'hi desenvolupen, seguida d'un llarg col·loqui sobre diverses concepcions de cultura popular dels que participaren en el debat.

La segona part de l'Encontre —dijous, divendres i dissabte es dedicà, tal com estava previst, al debat i profundització dels interrogants que sorgeixen en posar en marxa les noves iniciatives.

Aquest debat era una conseqüència de la necessitat constatada en l'anterior trobada, tinguda a Leeds (Anglaterra) el mes d'abril d'enguany. Allà va ser més una posada en comú de les diverses experiències iniciades en els diferents països. A Ribes hom ha aprofundit en temes ideològics i estratègics que acompanyen aquestes noves experimentacions: com aquestes iniciatives s'insereixen i són fruit de l'aprofundiment en el territori; com l'autogestió i una manera de fer alternativa condueix vers una economia social; contradiccions i problemes de finançament, organització interna, etc., amb què es troben; quin lligam —moviment o organització?— ha d'existir entre aquestes noves experiències i quina relació han de mantenir amb altres moviments i organitzacions —sindicats, cooperació tradicional...—.

Autogestió és un dels termes més utilitzats per aquests nous moviments, i *alternatiu* és el qualificatiu que millor sembla aglutinar-los. Existeix una enorme càrrega crítica enfront de la burocratització i anquilosament que es dona en els grans monstres cooperatius de molts països europeus. S'intenta, a partir d'aquestes noves iniciatives, trobar un mode alternatiu d'organitzar-se, de produir, de

relacionar-se, de participar.

Lluny de qualsevol dogmatisme i defugint qualsevol tipus d'organització innecessària que pot desembocar en la burocratització que hom critica i rebutja de bell antuvi, les jornades es desenvoluparen satisfactòriament en un clima d'intercanvi, d'interès pel coneixement de les experiències d'altri, d'esforç per mantenir-se lluny dels defectes de la societat que anul·la l'individu, que produeix sovint sense solta ni volta, amb un denominador comú de respecte a qualsevol iniciativa que es dugui a terme en aquest mateix sentit.

Algú sentia recança, al final de l'Encontre, que no s'haguessin arribat a acendegar passos comuns en algun dels sectors que aplegava diferents participants... Aquest

és un dels grans reptes que tenen aquests moviments alternatius: organitzar-se? si o no? i, en tot cas, com? És el gran interrogant incontestat a Ribes, malgrat que tampoc no havia estat plantejat prèviament la urgència de resposta. La primavera del 85 serà —aquesta vegada, potser a Flandes—, l'ocasió de continuar d'una manera dinàmica constatant l'ampliació de noves experiències i reflexionant sobre els grans reptes existents, tot i cercant noves formes i continguts alternatius en i per a la societat europea. ■

Josep M^e. de la Hoz, és membre fundador del Gabinet d'Estudis Socials de Barcelona, entitat que es dedica a realitzar estudis de sociologia sobre el treball, els sindicats i temes socials. El podeu trobar a la Ronda de la Universitat, 21-8-E Telf. 317 72 00/ext. 93 08007-BARCELONA - El Barcelonès

LLUÍS VICENT ARACIL:

DIR LA REALITAT

Edicions PAÏSOS CATALANS. Barcelona, 1983. 298 pàgs.

Lluís V. Aracil és un valencià que fa més de vint anys que es dedica a la sociolingüística. De fet, caldria atribuir-li el descobriment de nocions tan importants com la de conflicte lingüístic, substitució lingüística, etc. Malgrat que el seu nom no apareix a cap de les nostres enciclopedies, i que a casa nostra passa per ser un perfecte desconegut, cal dir que en el seu camp gaudeix d'un reconeixement universal, com ho fa veure el fet que hagi estat president del Comitè de Recerca Lingüística de l'Associació Sociològica Internacional des de l'any setanta-vuit fins el vuitanta-dos, així com president de l'Associació Internacional de Sociolingüística.

Aracil és un home d'una personalitat singularíssima, que el fa ser —sovint— objecte de malediccions i polèmiques de tota mena. Nogensmenys la seva formació és particularment diversa: advocat, sociòleg, perfecte coneixedor d'una gran quantitat de llengües —escriu directament els seus treballs de recerca en llengües inescrites— va arribar a interessar-se per la problemàtica de la llengua a partir d'un fet purament anecdòtic que ell mateix explica sovint: «a poqueta nit d'un dia d'estiu de l'any seixanta a València jo anava pel carrer i vaig veure dues dones que parlaven entre elles en català: l'una portava una criatura agafada per la mà; en dirigir-se a la criatura, li parlava en castellà. S'ha de ser molt animal per a no adonar-se que allà passa alguna cosa estranya».

En la dècada dels setantes treballa a les universitats de Yoshiva —Nova York— i Stanford. «Allà on he estat més feliç en tota la meua vida —diu Aracil— ha estat als E.U.A., encara que sembli mentida». Torna a casa interessat pel procés sociopolític espanyol, i introdueix —amb diversa fortuna— la ciència sociolingüística al nostre país. Membre fundador del Grup Català de Sociolingüística, del qual marxarà per divergències substancials de plantejament, ha hagut d'experimentar les inquisicions del mandarínisme cultural casolà en el seu propi lloc de treball: el Departament de Llengua Catalana de la Universitat de Barcelona. En un món que ens incita progressivament a l'especialització fragmentària, els especialistes en generalitats, aquells que se situen deliberadament en els límits, tot fent dels límits el seu centre de recerca, són condemnats a l'anatema i l'ostracisme.

Dir la realitat és el segon llibre que Aracil publica entre nosaltres. El primer, *Papers de Sociolingüística*, era un llibre més aviat d'estudi, monotemàtic, una mena d'introducció a la problemàtica sociolingüística. *Dir la realitat*, en canvi, és un recull de materials diversos pel que fa al seu origen, —articles, conferències, assaigs...—, la seva temàtica —la situació minoritària, el conflicte lingüístic als Països Valencians, la revolució francesa; el nacionalisme oligàrquic—, el seu registre —hi ha capítols de gran densitat científica al costat d'articles d'una ironia punyent—, fins i tot, pel que fa als indrets on fou redactat: «...entre San Francisco i Varsòvia, Inverness i Formentera».

En aquest aplec de materials tan diversos hi ha, al nostre entendre, tres eixos que

fan d'aquest llibre no només una obra de lectura recomanable sinó, fins i tot, una de les obres fonamentals del pensament general dels darrers temps.

Segonament, Aracil fa la crònica de la construcció d'aquesta visió de la realitat, que és el sentit comú: els orígens i l'evolució d'allò que ell anomena el «racionalisme oligàrquic». En un capítol del tot recomanable —pàgs. 47-67— fa una admirable connexió entre pensadors, doctrines i moviments aparentment inconnexos de la història europea. Per cert, cal dir ben fort que les cites bibliogràfiques de *Dir la realitat* ens acosten a una munió impressionant de textos i autors maleïts i desconeguts de totes les èpoques que —simptomàticament!— la tradició i les rutines de les doctrines s'han esforçat a esborrar del mapa de la cultura occidental. De seguida notareu que la cultura i els coneixements de Lluís V. Aracil tenen molt poc a veure amb aquesta mena d'erudició llibresca de rebaixes a què ens tenen habituats bona part dels «intel·lectuals» del nostre país.

Tercerament, Aracil formula i teoritza allò que ell denomina la «situació minoritària» com a procés comú de molts pobles i cultures amenaçades. Es tracta d'un model teòric importantíssim —sense precedents— que trobareu entre les pàgines 171 i 207.

Primerament —i ara entendreu què vol dir el títol del llibre *Dir la realitat*— és una indagació a l'entorn d'allò que hom defineix com «el menys comú dels sentits», el «sentit comú». En tot allò que es presuposa com a obvi hi ha contextos implícits i implicacions sospitoses que cal explicitar obertament.

Fa l'efecte que *Dir la realitat* és un llibre important, cabdal en la història del pensament europeu. Des d'aquest punt de vista, no deixen de ser lamentables les dues anècdotes —vergonyoses però significatives— que tancaran aquest comentari. La primera: Aracil no va trobar editor català per aquest seu segon llibre entre les editorials generalment reconegudes com a importants.

La segona: un cop el llibre sortí al carrer —en una edició mínima d'una editorial materialment modestíssima— cap dels òrgans habituals de crítica literària no se n'ha fet ressó. Ja ens direu si anem errats, però sembla que aquesta ressenya és la primera en què *Dir la realitat* és rescatat de l'innecessari oblit etern que els inefables mestretites de la tribu han assignat a l'obra de Lluís V. Aracil! ■

SIPAJ-Servei d'Informació i Promoció d'Activitats Juvenils

GUIA DE CASES DE COLÒNIES, ALBERGS, CENTRES D'ACOLLIDA, ESCOLES DE NATURA.

Edició: pròpia.

Barcelona, 1984, 375 pàgines.

El SIPAJ en els seus quasi vuit anys d'existència, ha dedicat els seus esforços a donar informació, tant personal, a la seva oficina del carrer de Casp, 49, com per telèfon (232 31 12), cartes, o bé amb les seves publicacions.

La informació que ens facilita és àmplia i variada: estudis, esports, recitals de música, cursets, grups d'animació i d'espectacles, trobades de joves, residències juvenils, corals, marginació, voluntariat juvenil, excursionisme, viatges, vacances...

Avui, és una de les seves últimes publicacions la que us presentem: **La guia de cases de colònies, albergs, centres d'acollida, escoles de natura.**

És un treball dens —que s'ha fet esperar—, fruit de la recopilació de fitxes-resum de cada casa o centre (tres-centes possibilitats diferents), ordenada per comarques i per regions.

Cal destacar que supera el marc geogràfic del Principat, per donar-nos informació d'arreu dels PP.CC. Les explicacions bàsiques són fetes en anglès, francès i en castellà. Per tot això esdevé una eina bàsica i fonamental per qualsevol persona i/o grup culturalment actiu.

En resum: una interessant publicació per a qui busca i vol fer del seu temps lliure, un temps creatiu en qualsevol dels aspectes de la persona. ■

LES PRIMERES TROBADES DE CULTURA, GRESCA I TRADICIÓ AL BARRI DEL BESÓS

Com ja poguereu veure anunciat en l'anterior *Via Fora*, els dies cinc, sis i set del propassat mes d'octubre s'esdevingueren aquestes primeres *Trobades de cultura, gresca i tradició* al barri del Besòs de Barcelona, una de les àrees de l'antic municipi de Sant Martí de Provençals més deprimides culturalment i socialment.

Cal atribuir la gènesi d'aquestes *Trobades* a una necessitat de *sotraguejar* la realitat sociocultural existent en tres direccions paral·leles:

- a) Crear consciència entre el veïnat que la cultura popular és un fet viu, dinàmic i participatiu, que cal no deixar en mans d'*especialistes*. Es tractava, en aquest sentit, de fer veure que tots —joves o vells, catalans d'origen o d'adopció— podem trobar un *lloc actiu* en qualsevol de les manifestacions de la cultura popular de tipus participatiu.
- b) Connectar la realitat actual del barri del Besòs —un barri dormitori de no més d'un quart de segle, amb una majoria aclaparadora d'immigrants— amb la realitat històrica: el Besòs forma part de l'antic municipi de Sant Martí de Provençals, la qual cosa el fa posseïdor d'una història i unes tradicions que el veïnat actual no coneix.
- c) Fomentar un primer ferment de coordinació entre els grups, colles i entitats de l'antic municipi de Sant Martí de Provençals, que en els seus diversos barris —el Clot, el Camp de l'Arpa, el Poblenou, la Verneda, la Sagrera— coneixen aspectes diversificats del folklore viu i la cultura tradicional i popular.

L'element substancial de l'èxit de les *Trobades* fou la participació desinteressada i totalment altruïsta d'un seguit de colles de l'antic municipi de Sant Martí de Provençals i d'altres indrets del Pla de Barcelona: els diables del Besòs, el Poblenou, la Sagrera, el Clot, Nou Barris i la Barceloneta. El drac del Clot. Els gegants de Sant Andreu, la Plaça Nova, el Clot i el Poblenou. Les colles de grallers de Gràcia, l'Anxova, colla Pessigolla, Nou Barris, Esplugues i el Poblenou. El Col·lectiu d'Animació de Nou Barris, el grup «El Gripau Blau», els nans d'Esplugues,

els castellers de Barcelona i el grup de pirotècnia de l'Ateneu Popular de Nou Barris... gairebé unes cinc-centes persones que participaren activament en els diversos actes que —fonamentalment— foren de tres menes diferents:

- a) Els *actes de carrer*, d'exhibició de les colles, que consistiren en una cercavila de foc, un castell de focs artificials a càrrec del grup de pirotècnia de l'Ateneu Popular de Nou Barris i un ball de gralles a càrrec dels grallers de l'Anxova, el dissabte sis d'octubre; el diumenge set d'octubre una cercavila de gegants, nans, grallers i grups d'animació, i l'exhibició castellera, a càrrec dels castellers de Barcelona.
- b) Els actes destinats a potenciar els moments de *convivència i intercanvi* entre el mig miler de participants actius en les *Jornades*, que fonamentalment foren el sopar de colles de diables el dissabte i el dinar de colles de gegants, grallers, castellers, etc. el diumenge set d'octubre.
- c) Finalment, el divendres cinc d'octubre, s'efectuà un debat sota el títol *Cultura popular i perifèria urbana* que, al marge de comptar amb un índex d'assistència inusitat en aquesta mena d'actes —unes setanta cinc persones! esdevingué una xerrada amena, en la qual es contrastaren un bon nombre d'experiències vives de cultura popular que hi ha en marxa actualment a Barcelona.

I és justament d'aquest debat, de les interrelacions entre la cultura popular i els barris perifèrics d'una gran ciutat com Barcelona, que voldríem fer-vos en cinc cèntims. Hi hagué, al nostre entendre, diversos temes que polaritzaren la discussió. En primer lloc, la pròpia *noció de tradició* que —evidentment— configura un panorama diferent si es tracta d'un poble o barri amb una història cultural continuada o un barri perifèric de recent implantació. Fonamentalment, cal definir quina és la *tradició a recuperar* en un barri nou: la tradició històrica del lloc on és implantat aquest barri? o, potser, les «*tradicions*» dels diversos llocs d'origen dels pobladors —immigrants— d'aquest nou indret? Tot fa preveure que s'ha d'a-

doptar una postura certament eclèctica –sense menystenir, però, el paper integrador i catalanitzador de la cultura i les tradicions del nostre país i tendir vers un nou model de síntesi que tingui en compte, primerament, que els principals protagonistes dels processos culturals als barris són els joves fills d'immigrants que experimenten un desarrelament remarcable: són catalans d'origen en tant que han nascut aquí, però no se senten identificats amb la cultura catalana ni amb la cultura dels llocs d'origen dels seus pares. Segonament, cal aprofundir en allò que hom anomena d'un mode un tant vague «*cultura urbana*» com a element identificador dels nuclis joves. Tercerament, i en suma, es va constatar l'ambivalència d'un terme de moda: el concepte de *normalització*, que cal començar a entendre no només des de la perspectiva romàntica, predilecta de les institucions (*normalització = recuperació*) sinó des de l'única perspectiva possible en un barri perifèric (*normalització = creació*). Un model, doncs, fonamentalment creatiu en què la tradició és una eina, un instrument que cal aprofitar en tot allò que ens desvetlli connexions aplicables en la realitat actual.

Un segon nucli de discussió se centrà en les diverses experiències de *relació amb les institucions* que els assistents a la xerrada posaren a debat. Hom constatà de manera unànime que la valoració del període democràtic actual tendeix –en aquest sentit– a resultar negativa, per la qual cosa cal exigir responsabilitats indefugibles a les institucions públiques de govern. D'una banda, s'ha tendit a crear una *dependència de les entitats vers les institucions* que posa fortament en entredit aquella comuna aspiració dels nostres governants que «*cal enfortir la societat civil*». Hi ha una contradicció patent entre la capitalització del moviment cultural i associatiu per part del poder, i la necessitat d'enfortir i potenciar la vida autònoma de les entitats. D'altra banda, cal tornar a situar les dimensions del tema en la perspectiva política i econòmica: *descentralitzar* no és sinònim de bona voluntat política i/o munificència econòmica. *Descentralitzar* vol dir socialitzar, atomitzar i fer accessibles els nuclis de decisió política i econòmica –no es tant «*sucar*» en allò que es reparteix com *participar en la decisió* de «com es reparteix».

La qual cosa ens mena directament al tercer gran tema que s'abordà en aquest debat de *Cultura popular i perifèria ur-*

ba: la imperiosa necessitat d'*oferir alternatives comunes a problemes comuns de forma coordinada*. Tot i que es fa palesa la tendència creixent dels moviments de cultura popular cap a la progressiva estructuració –les múltiples trobades sectorials (temàtiques o geogràfiques), les encara recents coordinadores de colles de diables i de colles de gegants, etc., són focus de dinamització cultural interessantíssims!– hom coincideix en la necessitat de potenciar un *espai de trobada intersectorial* com a plataforma d'estudi de la problemàtica general de la cultura popular. En aquest sentit, dues foren les iniciatives que prengueren cos d'una manera més espontània:

- En primer lloc, *potenciar les trobades de discussió teòrica* que, a banda d'establir uns mínims objectius globals compartits, haurien de fer possible l'establiment d'uns lligams més intensos entre el nombrós potencial humà que, al Pla de Barcelona, giravolta a l'entorn de les diverses activitats de cultura popular –possiblement es tracti, a hores d'ara, d'un dels moviments ciutadans amb més gent al darrera–. A curt termini, se'ns oferia la possibilitat d'encetar accions puntuals conjuntes: per exemple, l'elaboració d'uns criteris d'actuació comuns i uns actes paral·lels al «*Carnaval oficial*» de l'Ajuntament de Barcelona, en l'any 1985.
- En segon lloc, fòra interessant la coordinació dels grups de cultura popular de l'antic municipi de Sant Martí de Provençals per tal d'establir criteris d'actuació i, a més a més, consolidar una xarxa que –d'uns anys ençà– s'ha anat enfortint, densificant i fent més rica d'una manera gens conscient ni deliberada.

Per acabar, una recomanació a tots aquells que comparteixin –si més no– alguna de les coses dites més amunt. Com que l'interès de continuar el camí de discussió encetat al Besòs és gran, les *condicions objectives* (!) fan d'aquest un moment particularment favorable, i la necessitat de noves aportacions al debat no només és interessant sinó fins i tot *imprescindible*, sou pregats de posar-vos en contacte amb nosaltres el més aviat possible. Podeu dirigir-vos a:

- Norbert FROUFE: Passatge Prim 28, 10.ª-2.ª Telf. 305 58 22.
- Carme CASTANY: Veneçuela 162, 3.ª-3.ª Telf. 308 53 90. ■

DELS FRUITS DEL CAMP, A LA CULTURA

La revista «Das Magazin» de Viena, en el número corresponent al maig d'aquest any publica un article sota el nom «dels fruits del camp a la cultura», en el qual ens explica una experiència concreta de cultura popular en un poblet, que pertany al municipi d'Horn, anomenat Reinprechtspölla. En transcrivim algun fragment que creiem que pot interessar a tots aquells qui treballen en el camp de la recerca i l'investigació de la cultura, i si més no pot despertar les ganes de visitar aquest magatzem de la cultura quan es viatgi per Àustria.

«...Reinprechtspölla, com molts d'altres pobles, ha estat privat de mica en mica del seu poder i de la seva autoritat administrativa. En els darrers 15 anys, de 320 habitants ha passat a 150. Els dos hostals han hagut de tancar, els artesans han anat desapareixent. Forners, perruquers, fusters, ...que sumaven un total de 15 petites empreses han quedat reduïts a una petita botiga de queviures. Els joves han marxat a la ciutat, a alguns els agradaria tornar i reconstruir les seves cases, d'altres s'estan a Viena o en d'altres centres urbans. Perquè no pogués ser dit que el poble quedava sense res, van deixar-hi el capellà i una escola. Ara l'escola està tancada i els infants s'han de desplaçar a d'altres pobles per a anar-hi...»

«...L'abril del 83, en un gran magatzem de la rectoria, on el sagristà guardava i encara seguix guardant les seves petites quantitats de cereals, Hans Haid en col·laboració d'un grup de joves del poble va instal·lar-hi un Centre Cultural. En el període d'un any aquest Centre de recopilació d'investigació i de documentació ha passat a ser la millor col·lecció d'aquesta índole, dins el món germanoparlant. Bàsicament s'han especialitzat en llengües i cultures minoritàries. Ells han fet possible i necessari aquest Magatzem, i han posat la seva esperança en una Nova Cultura Popular. Una cultura que és progressista, que incita a l'activitat i a prendre iniciatives, que lluita per aconseguir millors condicions de vida, i a no estar condicionat per prejudicis establerts. Fruit i conseqüència d'aquesta cultura serà una societat capaç d'una vida independent, capaç de riure, de cantar, de compartir l'alegria i la tristesa, una societat on de nou tindran sentit les manifestacions de la vida social, que s'havien perdut, com ara l'ajut als veïns, la mútua col·laboració, el treball en grup, les festes al carrer...»

«...Tot plegat són intents de trobar una identitat comuna a través de rituals comunitaris, com pot ser plantar un arbre el mes de maig, ingressar conjuntament els estalvis, ...Tot això vol ser un remei contra la resignació i el desànim.»

«...Quines són les cançons recopilades que tenen valor en l'actualitat? quin paper juguen les noves formes de cultura que han sorgit arrel dels moviments anti-nuclears, ecologistes i pacifistes?

En aquest Magatzem-Centre de Cultura hi podem trobar documentació i informació de les més diverses llengües i cultures minoritàries, es recopila tot allò que fa referència al treball actual sobre cultura bàsica, cultura popular, sobre moviments que treballen en aquest camp. Uns quants milers de llibres, revistes, cintes magnetofòniques, «cassettes», documents, etc. posen de manifest els treballs culturals que existeixen aquí i a l'es-tranger, i poden servir d'orientació per a aquells qui també vulguin realitzar-los.

Quan el cap comença a treure fum, és el moment de posar-nos a desenvolupar una cultura des de baix. Cal aprofitar el folklore, els costums i renovar el que calgui, si no hi ha el perill que ho converteixin en un folklorisme estèril.

Cal ser pacient, les estructures tradicionals només canvien si abans plantem i sembrem, i deixem el temps necessari perquè la llavor maduri i fermenti.

Cal que ens associem amb d'altres persones d'altres pobles. Cal conèixer la història del lloc on vivim, cal ser expert: **SABER** és **PODER**.

Tot això sembla molt fàcil però jo us afirmo que el que exigeix més valentia i tenacitat és la vida quotidiana i juntament amb ella el treballar per la construcció d'una nova cultura popular. O sigui, canviar sense utilitzar la paraula canvi.» ■

PERSPECTIVES PER A UNA ECONOMIA ALTERNATIVA

/i 2

Erik Van den Abbeele

En el VIA FORA! n.º 3 i en aquesta mateixa secció d'ALTRAMENT, vam publicar la primera part de l'article sobre les «Perspectives per a una economia alternativa», que el nostre col·laborador Erik Van den Abbeele, ens va fer arribar des de Bèlgica.

Continuem, avui, la seva publicació en aquesta segona i última part d'aquest extens i profitós article.

El caràcter ofensiu de les cooperatives

Fins aquí hem vist que l'expansió de les cooperatives coincidí amb símptomes de crisi. De fet, només hem considerat el caràcter purament defensiu de la gran majoria de cooperatives. Tot i així, en període de crisi no és afectada només l'economia; també en la consciència política, social i cultural de les persones es manifesten canvis profunds. Les velles concepcions d'altres temps s'ensorren, els vells dogmes són minats i els compromisos d'antany són posats en qüestió. Les velles cooperatives, a Europa, tenien antigament un caràcter quasi únicament defensiu. Confrontades a la industrialització i a l'atur, es limitaven a voler defensar el nivell de vida adquirit i amb prou feines suportaven el desenvolupament dels sindicats i dels partits d'esquerra: no es pot pas qualificar això d'autogestió... I indefectiblement, com sempre passa en aquests casos, hom veu aparèixer una tirallonga de «solucions» irrealistes, sectaristes i neologmàtiques. Però, alhora, sorgeixen també idees i experimentacions originals susceptibles de donar forma a la nostra societat futura. Actualment, aquest procés és en curs de desenvolupar-se:

- exigència d'una disminució draconiana del temps de treball;
- ingressos sense necessàriament haver de treballar;
- plans alternatius proposats pels mateixos obrers;

- extensió de l'autosuficiència;
- economia dual;
- autogestió a tots els nivells;
- noves cooperatives;
- empreses a escala humana i ecoempreses;
- pràctica del bescanvi;
- economia basada sobre el concepte de valor d'ús...

Hom assisteix actualment, una mica pertot, a una curiosa barreja entre, d'una part, la supervivència econòmica defensiva (represa d'empreses en fallida, mesures de salvació contra l'atur, desenvolupament alternatiu però només en sectors negligits pel capitalisme) i, d'altra part, la crítica cultural, social i política, ofensiva en aquest cas (societat a mesura humana, autogestió i estil de vida ecològic).

En altres temps i encara ara, sobretot al sud d'Europa, l'adquisició i defensa d'un cert grau de benestar material així com la qüestió de la supervivència, eren les dues principals preocupacions amb, d'una i altra banda, un petit grapat d'experiències utopistes, radicals, marginals i molt limitades (per exemple, les comunes). Veiem ara que la major part de noves cooperatives tenen com a principal font de motivació: la qualitat de vida, la producció alternativa, un nivell més elevat de consciència política, l'ecologia i la crítica de la societat. Però malgrat tot el que se'n podrà dir, és inconcebible voler bastir una economia alternativa global mitjançant la multiplicació i fusió en un continent «econòmicament alliberat» de tota

una xarxa d'illots alternatius perduts en ple oceà capitalista, i on l'activitat econòmica ja no serà més alienant... No és aquí on cal cercar el caràcter ofensiu dels nous petits col·lectius, cooperatives i comunitats, sinó més aviat en llur negació categòrica de tota cultura basada sobre una economia a gran escala i sobre el productivisme. Llur poder de revifalla rau en el caràcter demostratiu de concretització d'una utopia, però s'ha de veure igualment en correlació amb altres elements d'una crítica cultural global:

- rebuig de la nostra societat de consum;
- moviment ecologista;
- moviment feminista;
- moviment antimilitarista i antinuclear;
- tecnologies alternatives;
- solidaritat amb el tercer món;
- moviments d'autonomia regional;
- política a escala humana;
- moviments anarquistes, llibertaris i autònoms;
- revolta dels «squatters»;
- certs elements del moviment Nova Era;
- moviments per a un altre mode de vida...

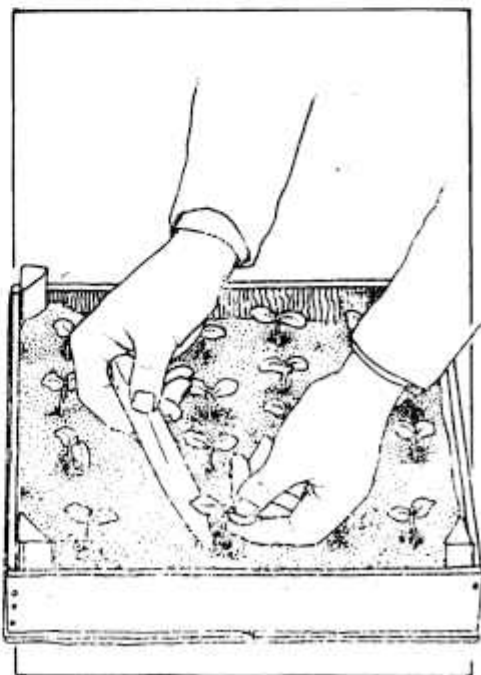
Mentre que antigament les cooperatives només complien d'una manera molt marginal llur paper pedagògic «d'una escola d'aprenentatge de la utopia socialista», aquest element ha esdevingut fonamental, actualment, per a la majoria de noves cooperatives alternatives, comunitats i col·lectius. El caràcter ofensiu d'aquestes iniciatives només fruitarà si s'inscriuen en els principis mantinguts pels moviments de conscienciació social i política. Aquests moviments, efectivament, volen donar cos a un nou mode de vida que hom podria qualificar de llibertari, ecològic, a mesura humana, descentralitzat, personalitzat i pluriforme, en oposició al model dominant: sistema autoritari, basat en la productivitat a gran escala, centralitzat, tecnocràtic i monolític. La crisi que vivim actualment significa justament la fi d'aquest model dominant... La utopia alternativa, realitzada concretament una mica arreu del món, sembla ser la única sortida realista. Les velles ideologies són completament superades i no poden resoldre la crisi de cap manera.

Perspectives

Si es vol que un dia les noves cooperatives tinguin un impacte real sobre un canvi de societat, cal primer que puguin sobreviure...

Absorbir una ínfima part de l'atur estructural no és suficient. Cal forçar l'accés al capital i als mitjans financers, sigui creant organismes financers alternatius (per exemple, Netzwerk Selbsthilfe a Berlín, Netzwerk für Selbstverwaltung a Suïssa, MAG a Verona, CAD a la Gran Bretanya...), sigui obtenint un ajut dels poders públics sota la forma, per exemple, d'estatut jurídic, de fons d'inversió o de tractament de favor sota forma per exemple d'atorgament de missions...

Aquesta segona possibilitat ha d'estar considerada amb molta prudència i, de tota manera, només es troba en un règim d'esquerra sensible a les pressions de la base. Sempre cal desconfiar quan el món polític us proposa un ajut per a la realització de projectes alternatius... Respecte a la primera possibilitat, ens sembla molt més accessible, encara que hi ha el perill que aquests organismes tallin els vincles relligant-los a la base. Per evitar una eventualitat tal, és convenient crear xarxes d'intercanvi: de béns, serveis, experiències jurídiques i altres, solidaritat recíproca, formació... entre cooperatives alternatives. Així, no sols s'haurà evitat el parany d'una dependència material massa gran respecte a les financeres (privades, «alternatives» o públiques), sinó que també s'haurà contribuït a una major autosuficiència i al desenvolupament efectiu d'una economia d'intercanvi basada sobretot en les necessitats reals de les persones. L'autonomia i l'autosuficiència, projecte per projecte i entre

aquests, són per altra banda els aspectes més significatius del moviment alternatiu. Cal no negligir més el recórrer als mitjans immediatament disponibles prop d'un públic de simpatitzants llestos a col·laborar, tant per a l'adquisició d'un capital com per a la creació d'una xarxa de distribució de productes alternatius. Igualment, per a tot el que són consells jurídics, estudis de mercat i acords comercials, cal no dubtar en ajudar-se mútuament i intercanviar experiències, sense per això recórrer sistemàticament als organismes oficials, ni tampoc als serveis alternatius, ja que, d'una part, això comporta estimular l'escalada dels diguem-ne «especialistes» del moviment alternatiu i, d'altra part, s'afavoreix així el pas d'una economia de mercat a una economia de serveis. Hom no s'apartaria, doncs, de la línia de desenvolupament de l'economia actual (economia de serveis: el terciari, el quaternari...); ara, és precisament aquesta tendència tan típica de la reestructuració del capitalisme la que cal esforçar-se en contrarrestar! Evidentment, sempre s'estarà temptat de viure de l'ajut que l'estat us proposa, però això voldrà dir, com en la «solució» precedent, que s'haurà posat en primer lloc la recídua econòmica, deixant per al darrer la combativitat i la lluita ideològica i política. El més difícil serà evitar, o bé tancar-se en un ghetto subproletari, o bé només tenir significació com a nova classe mitja pròspera però culturalment i política castrada (el famós «tercer sector»). Sobreviure econòmicament és important però aleshores es pot caure molt fàcilment en el parany de la interpretació liberal i neokeynesiana del capitalisme... D'altra banda, si s'opta per la crítica radical del sistema actual, la millor solució serà un cop més formar xarxes de solidaritat i d'intercanvi mutus, controlades directament per les mateixes iniciatives alternatives.

En tot cas, ens sembla utòpic voler vèncer el capitalisme sobre el seu propi terreny; el de l'economia de mercat. En tal context, volem ara criticar dos projectes diferents que, ni l'un ni l'altre, no ens semblen desitjables malgrat que se'n parli sovint. El primer projecte consisteix en la conquesta gradual del mercat gràcies al desenvolupament d'una «economia alternativa global». Es tracta aquí d'aquella famosa il·lusió tan amplament difosa de creure en la possibilitat d'una xarxa d'illots alternatius cada cop més compacta, fins el dia en què, finalment, se soldin en un bloc massís per, diguem-ne, esborrar del mapa el capitalisme. Aquest projecte és il·lusori, sobretot si es considera que aquests illots només poden implantar-se

en els sectors bandejats pel capitalisme i depenen constantment, doncs, per a llur supervivència econòmica, dels beneficis realitzats en tots els altres sectors capitalistes (la major part de noves cooperatives es confinen en els sectors serveis i distribució). Depenen també de les necessitats de benestar del consumidor, i veiem que aquestes necessitats són creades artificialment i mantingudes pel capitalisme... Altrament dit: només es pot sobreviure «alternativament» mentre sobreviu la causa per la qual hom és una alternativa.

El segon projecte consisteix en apostar-ho tot a un hipotètic suport de les cooperatives per un règim d'esquerres; d'aquesta manera, podrien fer-se un lloc en el mercat més important que no pas al qual ara estan condemnades. També aquí apareix la manca de poder del moviment alternatiu per ell mateix. A més, sabem molt bé que cap règim d'esquerres aporta alternatives al model productivista.

En la hipòtesi del suport a les cooperatives per part d'un règim d'esquerres, ¿no hi ha pas dos models —fora dels sectors socialitzats— que es fan competència: les cooperatives mantingudes per l'estat, d'una part, i les empreses privades, d'altra? Les empreses capitalistes no prenen en consideració els costos d'energia i els d'el medi ambient. Contràriament, aquests compten molt per a les empreses que tenen cura dels interessos de la població. En la competència entre aquests dos tipus d'empreses encara falta veure qui tindrà l'avantatge.

Hi ha el risc que les cooperatives, per a sobreviure a aquesta competència, siguin obligades a decantar-se cap a una forma de producció idèntica a la del capitalisme: alta tecnologia, concentració de capitals, desenvolupament a gran escala... En aquest cas, evidentment no es tractarà gens de la qüestió de producció a escala humana orientada segons les necessitats de la gent, d'autogestió, etc... No és pas així com es podrà destruir el nostre sistema econòmic productivista ni la nostra societat de consum i de malgastament. En fi, res canviaria: la divisió del treball continuaria com abans i hom restaria al si d'una economia de mercat. Hem d'adonar-nos bé del que han esdevingut els majors èxits de les antigues cooperatives que, actualment, produeixen com a mínim tanta alienació com les empreses privades...

Per tant, aquesta perspectiva és inacceptable!

Ja ho hem dit: la força i l'esdevenidor de les cooperatives autogestionades no es situen pas a nivell econòmic. Antigament,

el desenvolupament de les cooperatives depenia principalment de la duresa de les necessitats econòmiques, i l'aspecte «escala d'aprenentatge del socialisme» no era aleshores gaire més que un bell discurs. Actualment, la força de les noves cooperatives rau precisament en llur funció de protesta crítica de la societat. Llur funció és ésser un teatre sòcio-polític, expressant-se així: «Fixeu-vos, no volem treballar més per als patrons, volem més que res viure una vida simple i natural; reciclem les deixalles i usem una tecnologia adaptada, fem productes valuosos i durables, volem prendre decisions, treballar i viure junts a escala humana; per a nosaltres, la qualitat de vida és més important que la productivitat i el profit...».

Enfront de la impotència i de l'immobilisme dels economistes, tecnòcrates i polítics (d'esquerra i de dreta), enfront de la nostra societat monolítica esfondrant-se com una massa de formigó sota el seu propi pes, només la guerrilla de les experiències alternatives és prou forta per al contraatac. La diversitat i la descentralització del món alternatiu, que talment una herba salvatge creix dins les fisures del sistema ací i allà, i precisament mercès al seu caràcter incòpable, desafia el desinterès i la impotència de tota forma de «poder»... Si hom s'atén a la lògica del sistema, efectivament no hi ha altra sortida que la fase terminal del càncer. Només aquells dotats de creativitat, i en la mida de jugar el joc, però usant llurs pròpies regles, i capaços de crear llurs pròpies experiències, podran esperar trobar solucions concretes per a un altre tipus de societat. Partir d'un «laboratori de socialisme utòpic» per arribar a tastar una via alliberadora...

No es pas sense raó que els nous col·lectius —les «cooperatives alternatives»— no es redueixin pas a una simple emanació de la doctrina cooperativa. En llur realitat quotidiana, uneixen concretament llur treball autogestionat a un nou estil de vida (les comunes, per exemple) a la lluita ecològica, la no-violència, l'agricultura biològica, l'autoorganització i l'ajut mutu. És simplement impossible als polítics d'esquerra recuperar tot aquest món alternatiu en llur famós «tercer sector», ja que es tracta de la prolongació de la protesta cultural dels anys seixanta... És una altra etapa dins el desenvolupament d'una contracultura que, en la realitat concreta i l'experiència quotidiana, es troba perpètuament a la recerca de formes més globals de convivencialitat alternativa. Es tracta de tot un procés de descolonització, molt més llarg que el de la

política tradicional i de l'economia productivista.

Estem íntimament convençuts que, en absolut es poden empresonar aquestes expressions de revolta autònoma en models clàssics d'anàlisi de la societat. Això seria fer una mala interpretació de la realitat. És com si hom volgués reduir les exigències del moviment ecologista al rang d'un punt secundari del programa de l'esquerra tradicional. Hom es lliuraria aleshores a una grollera infravaloració del significat radical del que s'està a punt de crear com a realitat alternativa i com a visió nova. Una millor definició de les «noves cooperatives» fóra dir que són llocs d'experiència aprofundida on persones motivades lluiten per a aprendre elles mateixes a sobreviure, precisament en les esquerdes obertes on el nostre sistema monolític, basat en el creixement, s'escollarà inevitablement. Són pals indicadors en direcció a una societat alliberada. No pertanyen ni a la política tradicional ni a les doctrines econòmiques siguin quines siguin. Naturalment, el perill fóra sobreestimar la potencialitat d'una difusió creixent de col·lectius, sobretot en els camps de l'ocupació, de la producció ecològica i de les solucions alternatives a la crisi econòmica... Ara, és justament en aquest optimisme exagerat on rau el risc de la recuperació. «Es realment tan important oferir treball a un percentatge infinit d'aturats; alleugerir una part de la tensió social gràcies a l'autogestió, o proveir el capitalisme d'una «sector cooperatiu ecològic», mentre els grans motors de l'autodestrucció general continuen girant incansablement? O bé les «noves cooperatives» han de servir per a disfressar la impotència ideològica i política de l'esquerra?»

És evident que:

- la reestructuració del capitalisme ens porta de dret a un cul-de-sac (energia nuclear, rearmament, tecnocràcia, destrucció de la natura);
- l'esquerra no disposa de cap alternativa real al model productivista;
- les «noves cooperatives» no tenen cap alternativa econòmica global;
- malgrat tot, existeix un ampli ventall de moviments de resistència contra aquest sistema inhumà i destructor;
- el «moviment alternatiu» en si té el perill d'esdevenir un ghetto sense impacte sobre un canvi global de la societat.

A curt terme, sembla necessari:

- enfortir els lligams, els intercanvis i la col·laboració entre les «noves cooperatives» i el moviment ecologista, el moviment antimilitarista, la solidaritat amb la lluita d'alliberament del Tercer

Món, el moviment per una tecnologia alternativa, les comunes, els nous desenvolupaments en el cultiu i l'alimentació biològica, les escoles i cures de salut alternatives i l'autoassistència;

- sortir del ghetto en el qual es troben tots aquests projectes, accions i moviments alternatius, i aquestes temptatives i iniciatives de base. D'altra banda, això suposa que cal desenvolupar una estratègia conscient per a entrar de nou en el món de la política i de la lluita obrera, etc. sense per això renunciar a la pròpia autonomia. Però no cal atabalar-se: els polítics no tenen pas cap solució més que el moviment obrer per a proposar. Les xarxes d'intercanvi entre iniciatives alternatives han de ser cada cop més fortes que llur dependència enfront del món política obrer. L'enfortiment de llur realitat a través dels intercanvis mutus els permetrà fer front a la impotència o a la manca d'imaginació dels detentors del poder i del moviment tradicional d'oposició (la lluita obrera). Aquests es veuran reduïts a aconsellar-se prot del moviment alternatiu per a sortir de l'atzucac;
- que els sectors combatius del moviment obrer desenvolupin noves perspectives per a:
 - una redistribució radical del treball útil i no al·lenat;
 - un repartiment racional dels ingressos amb la disminució per a tothom del temps de treball alienant, a condició que aquesta disminució no sigui realitzada mitjançant una massiva automatització i una robotització del sector privat o públic, perquè aquest tipus de desenvolupament és en si mateix incontrolable i destructor;
 - abandonar tot sistema de producció que malgasti les nostres fonts d'energia ràpidament exhauribles o que produeixi residus tòxics;
 - abandonar tota producció d'armament i d'energia nuclear;
 - socialitzar tot el capital bancari posat a la disposició de desenvolupaments autònoms;
- és necessari ampliar el sector econòmic de l'autosuficiència local, regional i nacional, i l'autoassistència col·lectiva en detriment de la dependència d'una economia de serveis dels professionals. Això només es podrà fer dins una perspectiva on l'activitat de dependència enfront l'economia de mercat i el diner sigui reduïda al mínim indispensable, de manera que pugui disposar-se del temps i de l'espai necessaris per al desenvolupament autònom, d'autoorga-

nització i d'autosuficiència a nivell social i econòmic;

- és necessari que, des del punt de vista estratègic, es multipliquin els intercanvis entre els moviments alternatius i els elements més ofensius del moviment obrer.

A més llarg termini, aquestes estratègies han de conduir a un model de desenvolupament en el qual:

- pas a pas, l'autosuficiència reconquerixi terreny sobre l'economia de mercat, sobretot en els sectors de necessitats primàries: l'agricultura, l'alimentació, el vestit, l'energia, la vivenda, la salut, la formació. És sobretot en aquests sectors on cal, tant com es pugui, desenvolupar l'autosuficiència i l'autoorganització;
- una producció per al mercat només sigui usada a condició que l'autosuficiència no sigui possible, o que una producció a escala regional o nacional només sigui usada si no es pot organitzar a escala local. Formes de producció que utilitzen molta energia, alta tecnologia o màquines, només siguin usades si sembla que els medis de producció naturals, generadors de treball i les i les tecnologies dolces no poden satisfer les necessitats;
- l'automàtica i la informàtica només siguin usades per a la construcció d'una infraestructura durable, i per a produccions que, altrament, exigirien un treball malsà i alienant (volem que aquest tipus de treball sigui limitat al mínim estricte i extès a tota la població);
- la taxa de creixement no serà calculada en funció de l'augment de la productivitat i del profit, sinó tenint en compte només la qualitat de la vida, la satisfacció humana, la diversitat de les cultures i la integració més gran possible de tothom a tots els ordres de la vida, de la manera més simple i més accessible.

Podria anomenar-se aquesta una «societat ecològica dual», o també de l'ecosocialisme autogestionat, però millor fora encara cremar totes les banderes ideològiques i finalment, cadascú fer-se càrrec de les coses, responsabilitzar-se'n, prendre-les amb les pròpies mans. ■

Erik Van den Abbeele, nascut el maig del 53 a Brusselles, Flandes. Historiador, animador-socio-cultural-polític al si del Mouvement d'animation de Base (Xarxa internacional per l'autoassistència i desenvolupament autònoms). El podeu trobar a M.A.B./I.O.C., Lazarijstraat 6, 3500 HASSELT, VLAANEREN, BÈLGICA.

CULTURA RURAL, CULTURA URBANA

Jaume Sobrevals i Wenceslau Soler

Des de fa temps, a Enllaç ens preocupen una sèrie de temes al voltant dels quals treballem i reflexionem: la cultura popular, l'animació sociocultural, l'atur... De tant en tant, mitjançant qüestionaris o altres mètodes, anem escrivint els productes d'aquestes reflexions i així arribà el dia en què la Direcció General de Joventut de la Generalitat ens demanà la participació en els debats Joventut i Cultura, els quals tingueren lloc dins el marc d'Exposcultura-84. Reelaborant diferents materials, la majoria inèdits, enllestirem el text de la ponència «Cultura rural - cultura urbana» que tot seguit oferim.

Abans, però, volem remarcar que aquest text forma part del material intern de discussió i autoformació d'Enllaç, reflectint d'alguna manera les opinions dels seus membres i servint de base per a reflexions sobre els diversos temes de què tracta. No obstant això, i degut precisament a aquest procés d'autoformació, no donem aquest text com quelcom definitiu, sinó que més aviat el presentem com a material de partida per a poder reflexionar individualment i/o col·lectiva sobre aquests temes.

INTRODUCCIÓ

A l'hora de parlar de la dicotomia cultura rural/cultura urbana, cap partir de dues premisses: què entenem per cultura? on rau la diferència entre la ruralia i l'urbs?

Respecte a la primera qüestió, veiem que la cultura és inherent a l'espècie humana i està formada pel conjunt de respostes que aquesta ha donat a les necessitats que li han anat sorgint al llarg de la seva existència. Amb altres paraules, la cultura està formada per la totalitat dels trets culturals que donen solució als problemes que planteja el medi natural i social. Aquestes solucions han estat intuïdes, experimentades i apreses fins a incorporar-se al torrent cultural de la humanitat. Cal tenir en compte, però, que les diverses formes que presenten les necessitats humanes segons els diferents medis provoquen respostes diferents, donant lloc a la diversitat cultural patrimoni de la humanitat.

Quant al segon aspecte, la diferenciació entre ruralia i urbs és força recent, tenint en compte que l'origen de la cultura és molt remot i que tota concentració humana està en funció del tipus d'economia que la mou. Així, malgrat que a l'antiguetat ens trobéssim amb ciutats-estat i

altres ciutats més o menys denses i extenses, la base econòmica d'aquestes era agrícola, i l'aparició de les ciutats tal com les entenem ara i aquí, coincideix amb l'ascens del comerç i la manufactura, primer, i de la indústria, després. Per tant, les grans concentracions urbanes començaren a aparèixer decididament a la baixa edat mitjana i, ja definitivament, amb la revolució industrial.

Refonent les dues premisses suara esmentades, veiem que la ruralia i l'urbs han caracteritzat uns medis natural i social diferents entre ells, de manera que les necessitats dels homes i de les dones de cadascun d'ells han estat diferents. A partir d'aquí, les solucions donades han comportat una diferenciació cultural que ens permet parlar de cultura rural i de cultura urbana.

VISIONS DE LA CULTURA

Fent ara un salt enrera i situant-nos abans del fenomen que provocà l'escisió entre cultura rural i cultura urbana, ens trobem amb què el fet cultural, en estar en funció d'un determinat medi, ha estat sempre autòcton per a cada comunitat humana (tribu, civilització, nació) evolucionant segons unes lleis de flux i reflux i segons els contactes amb comunitats veïnes. D'aquesta manera, en el moment en

què cada cultura assoleix una complexitat organitzativa suficient, es singularitza junt amb la comunitat a la qual va lligada i podem parlar de cultura nacional (i, alhora, de nació). Per tant, anomenem cultura nacional al conjunt de trets culturals genuïns d'una comunitat singularitzada i complexa, amb uns medis natural i social característic i autòctons. Aquest conjunt de trets culturals està format, òbviament, per les respostes que la nació en qüestió ha elaborat per fer front als reptes que li llançaven els medis natural i social.

Malgrat la diversitat cultural, però, alguns problemes específics i bàsics han estat solucionats de la mateixa manera per la majoria de comunitats, incorporant-se aquesta experiència a un pòsit de cultura universal, formada pel solatge de les diverses cultures autòctones.

Seguint amb l'evolució de cada cultura, ens trobem amb què l'estructura social cada cop és més complexa, i la comunitat crea uns sistemes per regular les relacions entre els individus i entre les institucions, uns sistemes de poder i coacció per a mantenir les propietats i privilegis d'una minoria, etc... Apareix, per tant, una oposició d'interessos i de necessitats, amb la seva inevitable conseqüència: l'elaboració d'una cultura diferenciada per part de cada bloc antagònic, a través d'un procés dialèctic entre ambdós. La cultura nacional queda escindida en dues: una cultura popular, al servei de la persona i alliberadora (la del bloc sotmès), i una

cultura senyorial, dominant i anorreadora, tendent a destruir l'anterior i perpetuar l'estructura de poder (la del bloc dominant).

Seguint l'evolució de les comunitats nacionals, amb el descobriment de les contradiccions existents al seu si i amb la major relació entre elles, van produint-se crisis periòdiques i apropaments entre llurs blocs afins, accelerant-ne l'apropament i el descobriment de necessitats comunes. Amb els avenços tècnics i de les comunicacions, les cultures dominants de cada nació van interrelacionant-se, formant una espessa xarxa de control social a nivell universal: és l'anomenada cultura imperialista. Aquesta parteix, augmentant-les, de les necessitats que donen peu a les cultures dominants anteriorment autòctones, i tendeix cap a la uniformitat com a mètode de control polític i econòmic. Per tant, ja no podem parlar de cultura nacional en referir-nos a les cultures dominants, ja que els blocs que les mantenen no tenen ja interessos nacionals. A partir d'aquí, per tant la cultura nacional només està formada pels productes culturals populars, podent parlar d'una cultura nacional-popular enfront d'una cultura imperialista-dominant.

Reprenent ara el fil deixat a la introducció, ens trobem amb què dins de cada cultura nacional, la cultura urbana ha anat eixamplant-se i deixant a banda la cultura rural, alhora que la cultura popular s'ha anat disgregant degut al poder inmens de la cultura dominant.

En quina situació ens trobem actualment?

L'avenç de les comunicacions, amb la transmissió ideològica, i l'augment de població, amb les concentracions urbanes, han comportat un canvi cultural tant notable que gairebé podem afirmar que la cultura rural ha desaparegut. La cultura al camp es nodreix d'algun tret tradicional, junt amb una gran quantitat d'aspectes culturals urbans, la majoria universals. Per altra banda, la constant acció impopular del bloc que detenta el poder (disfressada sota el nom de «progrés») ha dut a un desequilibri en tots els aspectes (territorial, poblacional, energètic, etc.). Aquesta crisi generalitzada es caracteritza per unes tensions culturals que semblen no tenir sortida. Com en altres períodes, una època de crisi forta representa l'enfonsament de tot un sistema de vida i la lenta gestació d'un de nou, superant les contradiccions de l'anterior; però, essent inevitable aquest desenllaç, les forces que intenten evitar-lo gasten molta energia en mantenir l'actual «statu quo» i les que pretenen accelerar-lo no actuen positivament en aquest sentit.

LA CRISI SOCIAL

La cultura imperialista, abocada al «progrés», sobrevalora el treball com a eina essencial del seu cicle producció/consum. L'increment del ritme d'aquest cicle i el seu control és la base del poder econòmic, i aquest del polític. Això fa que no respecti els medis natural i social, creant-los problemes en lloc de solucionar-ne. D'altra banda, desprecia el subjecte de treball per augmentar la producció, oblidant que la rendibilitat d'aquesta està en funció del consum potencial per part del mateix subjecte de treball.

Més concretament, la cultura imperialista comporta (ideològicament i pràctica) un exhauriment dels recursos econòmics, energètics i humans que transformen la natura en una claveguera i la societat en un munt de runes. A més, buida l'home dels seus valors, del seu projecte vital; l'explota en un treball alienat, fent-li veure que és la seva salvació (el treball dignifica, ja sabeu); el substitueix quan troba amb què fer-ho (un altre home o una màquina: menys conflictivitat, més productivitat), i l'aboca finalment a una situació desesperada per a la qual no està preparat: l'atur. I tot això per voler creure real el miratge del progrés i del creixement il·limitat, sense veure la realitat: la

degradació de les relacions humanes i de la relació amb el medi.

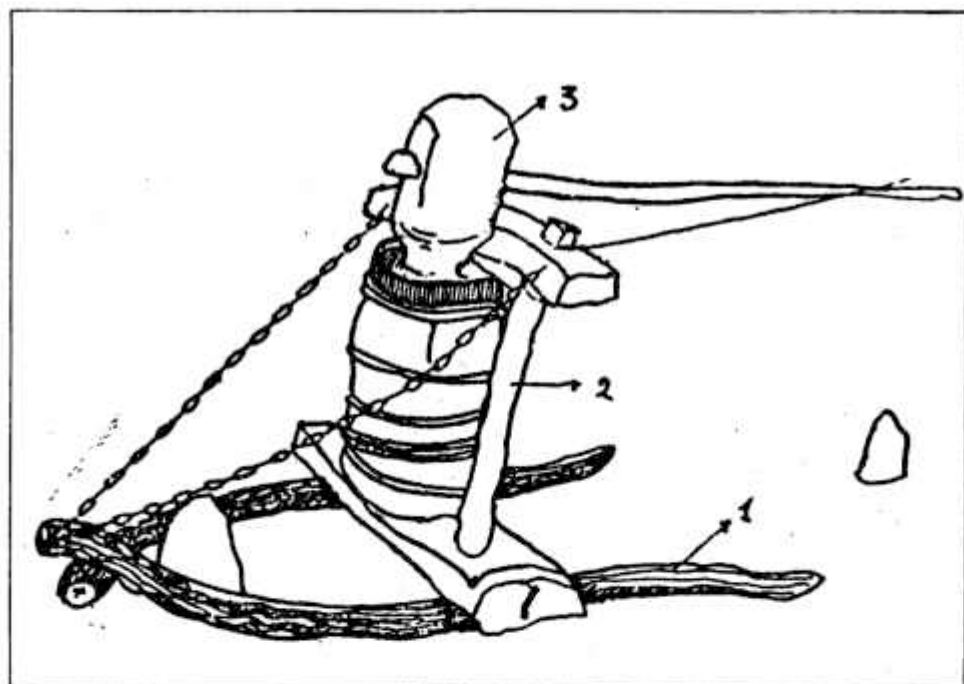
El fenomen de l'atur ens col·loca en una situació nova en la qual l'oci ocupa un lloc important en la vida de cada cop més persones, i és aquí on estan situades les mirades de molta gent a l'hora de projectar solucions (o pedaços) a la crisi. Deixem aquest aspecte, però, per al proper apartat.

Un cop vista l'actual situació de crisi, podem fer-nos ressò d'una nova línia alternativa que passa per donar a tems un pas enrera en l'actual cursa de «progrés», tendint cap al creixement zero, i un pas endavant en la relació harmònica amb la natura. Aquesta nova línia es pot concretar en tres punts bàsics: la racionalització dels recursos, potenciant l'ús d'energies dolces i posant la producció al servei de les necessitats de consum; la reordenació territorial, eliminant l'excessiva especialització i tendint cap a l'autosuficiència zonal; i la redistribució poblacional, buidant les grans concentracions urbanes i creant una xarxa de ciutats mitjanes, entre 50 i 100 mil habitants, on les relacions humanes i la consciència de col·lectivitat són possibles.

L'ANIMACIÓ SÒCIO-CULTURAL: OPI DEL POBLE

Per realitzar els tres punts esmentats al final de l'apartat anterior, cal un gran esforç a tots nivells: en mitjans tècnics, d'anàlisi de la situació i de maneres de realitzar el projecte; en capacitat de decisió, en mesures polítiques; i, sobretot, en esforç de voluntat, d'autoconvenciment de la viabilitat del projecte com a única solució. Això requereix un treball pedagògic incansable, d'autoformació crítica de la gent, i per a aquesta feina hi ha un camp abonat: l'oci. Cal aprofitar el lleure de milers de persones desvagades, àvids d'activitat, per a anar construint l'alternativa esmentada més amunt, sense pors, amb fermesa. Però qui pot engegar aquest moviment? Els polítics, mancats d'imaginació i emmarallats pel poder, es mostren incapaços tècnicament de dur a terme el projecte. De la mateixa manera, llurs actes demostren també llur incapacitat ètica: no estan a l'altura de les circumstàncies, són mediocres.

D'avant d'això, en lloc d'intentar solucionar d'una vegada la crisi que ens afecta, i particularment l'atur, van posant pedaços per fer realitat la frase «canviar

quelcom per a que res canviï». No obstant això, i sabent la perillosa força que poden representar milers de persones ocioses, han preparat el «valium» social dels nostres dies, el successor del «pa i circ» i de la «religió, opi del poble»: l'animació socio-cultural.

L'animació socio-cultural, acció que té com a finalitat original «animar» (donar ànima, vida, a quelcom mort) una comunitat apagada, abúlica i inhibida, degut a la cultura imperialista que pateix (i la cultura hauria de ser un alliberament!), té els seus orígens a l'Europa del nord, on fa anys que porten a terme, oficialment, una particular experiència cultural: més o menys, i davant d'una col·lectivitat (barri, poble, etc.) lassa i abandonista, es tracta de situar al seu si un individu professional que té com a funció engegar el motor comunitari i deixar-lo en ralenti, sense posar cap marxa (ves a saber on aniria el cotxe!). Aquest animador socio-cultural, funcionari que més aviat s'assembla a un mestre inferi o a un M.L.R. de la S.S., va organitzant activitats culturals per al poble, com si aquest tingués un grup d'esplai o una llar de vells. A més, i això és el més greu, aquesta acció via funcionari comporta el control estatal de la vida cultural de la comunitat, fent aparèixer com populars imposicions institucionals i apagant amb aquestes les iniciatives genuïnes del poble.

Aquesta acció, de dubtosa justificació nord enllà però injustificable totalment en un país de rica dinàmica generadora d'iniciatives culturals com el nostre, ens la volen vendre ara i aquí amb l'esquer de l'uropeïsm. Tanmateix, hom comet un greu error en volguer «aprofitar» una experiència a mitges, sense tenir-ne en compte la continuació: els mateixos estats que fa uns anys tingueren la iniciativa de l'animació socio-cultural, després d'un procés de reflexió autocrític s'estan adonant que això acabava d'apagar les iniciatives culturals dels ciutadans enlloc d'estimular-los a la creació, i actualment estan fent marxa enrera anant cap a una política cultural basada en facilitar recursos (informació, infraestructura, etc.) més que en imposar accions, i retornant el protagonisme al poble. Per tant, aquest suposat europeïsm només el podem trobar si rebem l'animació socio-cultural amb la consciència de ser l'abocador cultural d'Europa. ■

Jaume Sobrevals i Wenceslau Sotir, són membres de l'Associació Enllaç. Els podeu trobar al carrer del Calvari 5, Ripoll. Telf. 091 27 72

SOBRE CULTURA POPULAR

Carrutxa

CARRUTXA és un grup (associació, col·lectiu o moviment...) que fa (estudia, defensa, treballa...) cultura popular. Neix ara fa cinc anys a Reus (Baix Camp) i en aquest temps ens hem dedicat a fer força coses: organitzar festes, recuperar elements de la cultura tradicional, contribuir a la creació de grups de folklore, investigar, muntar exposicions, publicar materials, promoure debats, reivindicar participació, tirar tomàquets per Carnaval, col·laborar amb escoles, barallar-nos amb l'Ajuntament, donar xerrades, produir vídeos, manifestar-nos...

Amb la ferma promesa d'explicar-vos en el proper número qui som, què fem, què volem i qui paga, avui us presentem aquesta mena de document en el que intentem definir què entenem per cultura popular. Fins la propera!

*«Cultura popular és aquella que el poble
no ha reconegut mai com a cultura.»*

(un inspirat)

Entenem com a cultura popular totes les formes i manifestacions culturals creades i/o assumides pel poble, que es donen fonamentalment en els costums, la vida quotidiana, les tradicions i creences, les tècniques, arts i oficis populars, el folklore, la música i el teatre populars, la cultura de carrer y la festa...

No s'ha d'entendre la cultura popular com a limitada exclusivament als aspectes tradicionals o a les festes.

Si bé és cert, com veurem, que existeixen significatives relacions entre cultura popular, cultura tradicional i festes, cal aclarir que el concepte de cultura popular és el més ampli: engloba tant els elements que es venen del passat com els que apareixen a l'actualitat, els que es desenvolupen durant el transcurs quotidià de la vida diària com els que ho fan en el temps festiu.

CULTURA POPULAR, CULTURA «POPULISTA»

Cal diferenciar la cultura popular de la «populista», és a dir, la que arrossega a molta gent però només com a element passiu. És el cas de certes formes de l'anomenada «cultura de masses» en les quals les persones actuen només com a receptors d'unes concepcions i idees, dirigits per unes minories, i transmeses per

mitjà de la publicitat massiva o determinants mitjans de comunicació (la televisió, principalment).

Seria, en principi, discutible si determinades corrents, modes o «estils de vida» haurien de ser considerats com a cultura (o subcultura, en tot cas) però el que és segur és que no són cultura popular, creada pel poble, sinó cultura «populista» imposada a la gent. Igualment sorgeixen formes de cultura (o subcultura) «populista» en sectors de la població en els que manca, precisament, una formació cultura bàsica.

Una de les tasques dels grups de cultura popular és lluitar perquè les persones recuperem el protagonisme de la nostra vida cultural, enfront l'alienació promoguda des dels poders econòmics o polítics y contra la mateixa incultura.

CULTURA POPULAR I FESTES

Les festes populars responen a la necessitat d'esbarjo, divertiment y cultura comunitària que tota societat té.

La festa és una part importantíssima del fet cultural, ja que suposa un marc adequat per a tota mena d'activitats recreatives, esportives, artístiques... pròpies del temps en el que es desenvolupa.

Això és avui més vàlid que mai, doncs si bé en altres temps es podia considerar el treball diari com a element important de

la cultura popular (tècniques tradicionals, eines, oficis artesanals), a l'actualitat les formes modernes de treball especialitzat, en sèrie, etc., fan ben difícil d'incloure la majoria de feines dins el concepte de cultura —i menys, popular, doncs en la majoria dels casos les persones hem perdut el protagonisme i el control de la nostra activitat laboral, les seves formes i evolució—. En una societat com la nostra la validesa de la festa com a element de retrobament comunitari i com a espai d'acció cultural és indiscutible (el que no implica a renunciar a cap altre moment de la vida diària per a fer el mateix).

La festa ha estat sovint utilitzada com a forma d'alienació cultural i ha estat prohibida i reprimida en diverses ocasions, tal com ha passat amb la cultura en general.

En els darrers anys hom pot constatar que existeix arreu del país, un interès creixent en la recuperació o revitalització de tota una sèrie de costums i festes tradicionals, amb la incorporació de nous elements i noves formes festives més modernes. Aquesta tendència respon al fet que la festa ha esdevingut, alhora, signe d'identitat de la comunitat que la realitza i eina de lluita contra l'uniformisme i la monotonia que ens imposa la societat de consum.

Les noves formes d'expressió teatral, musicals o artístiques han trobat el seu

espai en la festa popular, que constitueix sens dubte un element de primer ordre en la popularització i la dinamització de la cultura.

CULTURA POPULAR I CULTURA ÈTNICA-TRADICIONAL

La relació principal existent entre la cultura popular i la cultura tradicional és que ambdues sorgeixen d'una comunitat concreta. La cultura tradicional és, si més no, la síntesi de la evolució de la cultura popular en el temps.

La cultura popular és sempre una cultura autòctona, pròpia de cada ètnia o nació, i encara amb particularitats per a cada context geogràfic (poble o comarca) o social (cultura rural o urbana) en el que es desenvolupa.

Això no és obstacle perquè pugui existir una cultura popular universal, així com formes de cultura popular comuns a diferents ètnies o nacions. Però en cap cas els continguts d'aquesta cultura venen determinats per la imposició d'una minoria social, per la colonització cultural d'una ètnia en benefici d'una altra, sinó, pel contrari, surt de la relació, els intercanvis i els contactes entre els pobles durant tots els temps.

La cultura popular-tradicional ens permet descobrir el substrat cultural comú de la humanitat i al mateix temps precisa les diferències entre cada poble o país. Aquest concepte d'universalitat basada en el reconeixement de les diferències i la identitat pròpia de cada nucli humà o comunitat s'oposa tant al colonialisme o etnocidi cultural que vol imposar uns models únics de vida, de creences o d'actituds a tothom, com a les concepcions restringides, tancades i intolerants d'exaltació de la pròpia cultura en detriment de les altres.

Cal, doncs, distingir clarament entre l'assimilació o inclusió dins la pròpia cultura de formes arribades de l'exterior, realitzades de forma natural i espontània, de la colonització cultural d'un poble per una minoria que ostenta el poder a nivell d'estat o internacionalment. Cal també evitar igualment que la defensa de la pròpia identitat suposi un sacrifici de les particularitats de cada lloc per tal d'aconseguir una cultura nacional-ètnica unificada.

Finalment cal remarcar que la cultura tradicional no pot ser una cultura purament de museu i que troba el seu sentit en la relació amb el context real (pervivència, transformació o desaparició en cada cas concret).

CULTURA D'ÈLITE I CULTURA INSTITUCIONALITZADA

En un altre sentit oposem cultura popular a cultura d'èlite, és a dir, aquella cultura elaborada per una minoria (encara que no tingui poder) destinada exclusivament a una minoria. La cultura d'èlite pot ser-ho explícitament tant en la producció i contingut com en el fet de limitar l'accés de la població en general a les seves manifestacions. Ho pot ser també d'una manera implícita, pel fet de desenvolupar-se a un nivell o en un context que no faciliten (quan, a la pràctica, no impossibiliten) la participació de la gent. És obvi que, en conseqüència de tot el que hem exposat anteriorment no podem creure tampoc en la cultura popular «institucionalitzada», potenciada i dirigida des dels organismes de govern (a tots els nivells). La cultura purament institucional pot esdevenir una eina d'imposició d'un model, d'acord als criteris i els interessos dels que governen en cada moment.

La funció de l'administració hauria de ser, en tot cas (i això s'hauria de notar tant més quan més progressista fos el govern existent, però això no és sempre així) la d'ajudar, col·laborar, donar suport —i no dirigir— les manifestacions de cultura sorgides de la iniciativa popular. El paper de les institucions ha de ser més de receptors de creació d'infraestructura, deixant la iniciativa, però, en mans dels grups i entitats populars i ciutadanes. Un dels objectius dels grups de cultura popular hauria de ser, en conseqüència, la defensa de la seva independència enfront els organismes de l'administració, les institucions, i per suposat, de qualsevol altre nucli de poder econòmic o social. ■

Carrutxa— Doctor Robert, 42 2.^{on} 1.ª REUS (Baix Camp) Telèfon Salvador 977/31 90 96 Xavi 977/31 64 06

Regirant el proppassat estiu carpetes i més carpetes de l'arxiu personal d'en George Orwell, vaig trobar-ne una on hi havia guardats fragments de l'original de «1984» bandejats per llur autor poc abans d'entregar-los a la impremta. D'entre aquests, en destacava un que ben segur que pot interessar als amics i amigues de VIA FORA!:

«El Ministeri de la Veritat havia elaborat un Pla de dinamització cultural emmarcat dins un període de deu anys. Al·legant que les entitats privades representaven un atenuant del desenvolupament cultural, la gestió del Miniver anava encaminada cap a l'existència d'uns "managers" o animadors culturals degudament preparats (previsiblement per la Policia del Pensament, sota la inspiració del Socang) perquè organitzessin i conduïssin una alternativa cultural per al poble, per als de Baix, aprofitant-se, si calia, de les entitats i organitzacions ja existents. En aquest cas, la millor solució seria comptar amb la col·laboració de les mateixes entitats per a la realització del Pla del Miniver, malgrat que això pogués representar la pèrdua de la independència d'aquestes.

En combinació amb el Ministeri de l'Abundància, i tenint en compte el previsible augment de temps lliure (tant pel creixent atur com per la reducció de la jornada laboral), el Miniver havia previst l'elecció d'un barri pilot com a centre experimental d'un futur complex recreatiu

on oferir una cultura de fàcil consum i dietèticament equilibrada. Aquest Pla anava adobat amb una sèrie d'accions com la instal·lació i posta en funcionament de ludoteques, videoteques, fonoteques, biblioteques, hemeroteques... col·lectives, d'ús públic, i la construcció estrictament funcional d'un teatre i d'un auditorium. També contemplava el Pla el contacte permanent amb les escoles per tal d'entaforar-los-hi material, actuacions, representacions, projeccions, etc. Finalment, tota l'acció cultural havia d'estar ordenada i coordinada per una gerència creada a l'efecte.»

En altres fragments es veia també ben clar el paper controlador i dictatorial del Miniver en matèria cultural, però m'ha semblat que aquest ja és una mostra suficient de la perspectiva que esperava als ciutadans de Londres, capital de la Primera Divisió Aèria i tercera població en nombre d'habitants de totes les províncies d'Oceania.

Doncs bé, resulta que poc temps després, un altre investigador (animador socio-cultural, sens dubte) va escorcollar el mateix arxiu i va trobar els esmentats fragments. Ràpidament es va posar en contacte amb el Gran Germà de la meua ciutat i aquest va adoptar el Pla del Miniver com a objectius i mètode de treball de la Regidoria de Cultura de Reus. I així ens va... acabarem estimant-lo? ■

Winston Smith, de Reus

CONVERSES AMB AGUSTÍ CHALAUX

Parlem amb Agustí Chalaux un divendres plujós. Ens trobem a l'antiga fàbrica de tints de la seva família, seu actual del «Centre d'Estudis Joan Bardina». Malgrat no haver arribat a conèixer aquest pedagog de primers de segle, Agustí Chalaux se'n sent deutor, ja que afirma que gran part del que sap de sociologia i economia ho ha après de «La setmana internacional», periòdic fet íntegrament per en Bardina. Una primera intenció de crear la «Fundació Joan Bardina» no va prosperar per falta de calers. Anys després, però, amb un amic disposat a ajudar econòmicament, va fundar aquest centre d'estudis amb la intenció de fer públics els escrits sobre economia elaborats i acumulats al llarg dels anys. I en això estan. No obstant, malgrat la importància del material creat, Agustí Chalaux es considera un «lladre d'idees» i, als seus 73 anys, assegura no tenir cap ambició. Mentre desfilem la conversa, a fora els cotxes es van cobrint d'una lleugera patina de fang.

Agustí Chalaux de Sobirà neix a Sant Genís dels Agudells, «on hi havia quinze habitants», ara fa 73 anys. La seva família té una fàbrica de tints. No dubta en afirmar que «vaig tenir una infantesa molt bonica». Als quatre anys el porten a l'escola Montessori, «que va ser quasibé la primera escola Montessori d'Europa». En aquesta època «pràcticament tots els meus amics eren els fills dels obrers de la fàbrica perquè, com que hi vivíem al damunt, ens hi passejàvem com ens donava el gust i la gana». Durant la passa de grip del 19 cau molt malalt, però se'n surt; no així el seu germà, que mor, doncs, quan Agustí té nou anys. Pocs anys després, «com que la meua família va considerar que, amb el meu germà, jo era un bon xicotet però sense ell era l'esca del pecat, em van engegar a França a estudiar i sóc un home de cultura francesa». A París coneix Finaly, un banquer que el fa entrar en contacte amb la realitat monetària i financera. A més, es mou en els medis llibertaris de la Federació Anarquista Internacional. Quan ve per Barcelona, es relaciona «només amb els obrers d'aquí casa i amb els del sindicat tèxtil del Clot, on hi havia en Ferriol i tota una colla de gent intel·ligentíssima. Jo he nascut llibertari, de la FAI/CNT». Viu en una època de forts ideals i constata que una colla de realistes s'aprofiten dels idealismes dels altres. Un obrer de la fàbrica dels seus pares, «que li deien el Jesucrist de la Rambla, em va dir: —bé noi! has de buscar la manera de transformar els

ideals en realitats, perquè viure d'ideals és molt bonic però no va bé». Un dia va a Palestra i al cap de dues hores en surto com «insurgent contra Batista i Roca, junt amb un xicot que es deia Llopis el malo perquè trobàvem que Palestra volia imitar massa les joventuts txecoslovaques que en aquell temps estaven de moda. Aleshores vam crear una petita societat que es deia Via Foral!». Veu que el catalanisme del moment (Lliga Regionalista, Acció Catalana) és burgès i «ningú s'ocupa del poble català: la realitat pura i simple és aquesta. El poble català té aspiracions llibertàries però no sap com donar-los forma». A partir d'aquí, el Jesucrist de la Rambla, «que no sabia llegir ni escriure però tenia una intel·ligència colossal i sempre l'he considerat el meu mestre», l'incita a estudiar «la manera d'alliberar-nos totalment, no com volen fer-ho els catalanistes, ja que nosaltres ens sentim catalans com el que més». Continua la seva formació a l'escola de química de Mulhouse, on li ensenyen la lògica com a instrument a confirmar per l'experimentació. D'aquesta manera, «he volgut fer un cos científic, estudiant l'economia com s'estudia la química».

Amb tot aquest bagatge vivencial i intel·lectual basteix la seva filosofia a partir de les relacions ideal/fenomen («l'ideal, que és una cosa meravellosa, s'ha de convertir en fenòmens que no siguin paraules tontes») i persona/circumstància («la conversió és una qüestió personal: jo no vull convertir els ciutadans en bones per-

EL POBLE CATALÀ TÉ ASPIRACIONS LLIBER- TÀRIES PERÒ NO SAP COM DO- NAR-LOS FORMA.

sones, sinó en persones que tinguin llibertat»). *Aprofundint més aquest punt veiem que «els ideals s'han de separar totalment dels fenòmens: la política no és un ideal, és un fenomen; la societat no és un ideal, és un fenomen. Jo he de tractar els fenòmens, i ho he de fer d'acord amb els ideals de la gent. Si a una persona li demano quins són els seus ideals em dirà: «mira... la llibertat, la solidaritat... i també m'agradaria estimar tothom. Molt bé, treballem d'acord amb aquests ideals perquè tothom pugui fer-ho». Així, una clarificació d'aquesta relació ideal (esperit inesfable)/fenomen (fet concret) la podem trobar quan diu: «què és la llibertat? no ho sé explicar. Jo puc parlar d'una llibertat fenomènica concreta: diners a la butxaca». Cal, per tant, passar de l'ideal concret al concret fenomènica. Aquesta relació és bàsica i d'alguna manera complementària, a l'hora d'entendre la següent (persona/circumstància). Ara es tracta d'incidir directament en la circumstància abstracta donada la dificultat de canviar la persona concreta. «L'home és com és, i no es pot canviar. Tocar les realitats personals de la gent és ganes de perdre el temps». I no per això deixa de creure en una conversió personal, però aquesta és a llarg termini i «jo no em vull ficar en coses que no depenen de la meua voluntat política, ja que la política és fenomenica» i la persona, com a ésser lliure, no. Per tant, es tracta de crear una circumstància favorable al desenvolupament de les potencialitats de la persona i de la llibertat. «He buscat un sistema de completa abstracció, perquè els sistemes abstractes es poden canviar de la nit al dia. El que no es pot canviar ràpidament és la mentalitat de la gent». Així, la funció d'aquest sistema és donar llibertat a la persona en tres principals camps fenomènics ben concrets: l'economia, la justícia i la política. «S'ha de donar a la gent una base de llibertat concreta sota forma de diner abstracte, després una base de llibertat sota forma de justícia independent, després s'ha d'arribar a una llibertat política sota forma de comunitat geopolítica de nacions lliurement intraconfederades».*

Pasem a veure ara, independentment, aquests tres aspectes de la llibertat. Per començar, la manca de llibertat econòmica prové de l'existència del poder, del joc

brut i de la corrupció que comporta, «fenòmens antisocials que genera fatalment l'existència de moneda anònima». Les conseqüències són viscudes molt més per les classes baixes. «El senyor de la classe alta no es preocupa dels problemes d'avui perquè viu bé, però existeix gent que sap que dins la societat moderna es podria viure bé i ha de viure malament perquè hi ha uns senyors —molt pocs— als quals els agrada el joc brut del poder i per detentar-lo només tenen una arma: la moneda anònima. Aquesta és la causa de la corrupció del món». Agustí Chalaux explica una anècdota al respecte: «El 1962 vaig dir a un conegut polític comunista que podriem treballar tots dos junts i em va dir que no: —perquè tu vols el poder per destruir-lo i jo el vull per exercir-lo. Efectivament, jo el vull per destruir-lo, i només hi ha un sistema: el diner personalitzador i responsabilitzador». Aquest nou sistema monetari comporta, és clar, unes noves eines a l'hora de realitzar els intercanvis: «Canviar la moneda és molt fàcil; primerament s'ha de fer la factura-xec telemàtica, després s'ha de fer el mercat telemàtic i un cop fet s'ha d'inventar diner i treure'l del mercat segons les necessitats de la producció». Essent la telemàtica un instrument inert, hi ha el perill d'un ús negatiu de la mateixa, per a això «la telemàtica comptable ha d'estar a disposició de tots els ciutadans, posada gratuïtament al servei de tothom. S'hauria de poder anar a un curs de tres o quatre mesos i quan se sabessin usar els aparells, aquests haurien de ser instal·lats

gratuïtament a casa d'home. Mentre la temàtica estigui en mans de la gent rica serà un sistema substituït». Per altra banda, cal assegurar que tothom tingui segons les seves necessitats i per a això són necessaris uns ingressos fixos mensuals i «una llibertat total de producció; avui en dia, sobretot amb la tecnologia moderna, la producció pot augmentar ràpidament». En un clima de prosperitat sembla que les llibertats siguin més properes. A més, «amb 40 hores de treball l'atur forçós continuarà augmentant, perquè les empreses només fan inversions per llur sol i propi compte si aquestes els hi permeten substituir obrers i tècnics per màquines. Però avui dia es pot passar de 40 hores a 20, immediatament, ja que és tècnicament possible», i si no es soluciona no es pot establir cap llibertat sobre aquesta base de por. Finalment, «el treball no està fet per a l'home, la finalitat del qual no és treballar, sinó viure bé i intensament amb si mateix, en la pròpia vida interior».

Quant a la justícia, aquesta té com a finalitat «exemplaritzar la conducta dels ciutadans, no pas penalitzar crims i delictes». Per a això cal que disposi de la temàtica personalitzadora i responsabilitzadora, amb el secret professional com a fonament. «El jutge és un tècnic i si la seva carrera depèn d'altres companys jutges farà molta atenció, que no hi ha disciplina més terrible que entre col·legues». Ara bé, perquè puguin actuar amb plena llibertat, la justícia ha de ser independent de l'estat o de l'església, no pot

A CATALUNYA ABANS ES PODIA SER LIBERAL, ARA NOMÉS ES POT SER LLIBERTARI.

dependre de cap poder polític ni econòmic.

La llibertat política, com les altres, depèn de la destrucció del poder (i això passa per la destrucció dels actuals estats) i de l'obtenció de «l'autonomia plena per a totes les comunitats ètniques i interètniques». Per altra banda, «un poble sense aspiracions polítiques més val que es desi». Així, «els PPCC només poden tenir la seva autonomia plena dintre d'un nou imperi que es diu Europa. O els catalans fem Europa o Europa no es farà. Hem de perdre aquesta mania de veure-ho tot dins una anèmia econòmica i política total. Hem de moure els europeus dins el sistema llibertari que és consubstancial a l'esperit català i europeu. A Catalunya abans es podia ser liberal, ara només es pot ser llibertari».

Per acabar l'entrevista, li parlem de la feina d'Enllaç, de l'autoformació, de la dinamització cultural... li preguntem si això es contradictori amb els seus plantejaments o, ans el contrari, suma. La resposta, d'alguna manera, fa més llum sobre el perquè de la seva feina i sobre la relació ideal/fenomen: «Es clar que sí! El fet que jo hagi separat els ideals dels fenòmens no vol dir que jo vagi contre els ideals. Jo dic que els ideals són una cosa tan alta, tan bella, que no s'han de barrejar amb els fenòmens. Parlo de fenòmens no perquè m'agradi més parlar d'ells, sinó perquè m'he posat el cap que amb els ideals no faré mai mes. Jo serveixo els ideals de llibertat, solidaritat i amor entre els homes i considero que la humanitat és molt jove i m'interessa més per la persona de la humanitat que la meua pobra persona individual. A mi el que m'interessa és l'home i l'home té llibertat que no sap qui li ha posat dins el cap, té solidaritat i a última hora és capaç d'estimar d'una manera enorme. L'esperit humà es superior a tot i a mi m'interessen les coses de tipus espiritual, però aquestes no poden créixer en les persones si les persones no tenen la seva part orgànica satisfeta. La cultura neix d'una part orgànica autosatisfeta, i quan la cultura està satisfeta ve l'esperit, l'ideal i tot».

Jaume Sobrevals i Eulàlia Castanys.

EL GRAN FOC

Atio focs
que se m'apaguen.

No hi ha llenya
prou seca i forta
per mantenir-los.

Cada dia
més fatigat, però no mai rendint-me,
vull encendre el gran foc:

que totes les guspies
omplin la nit.

Joan Vinyoli

CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR

Turó dels Pujols

**Guardiola de Fontrubí
Alt Penedès**

INTRODUCCIÓ

Quan el 1982, vam iniciar la construcció del Centre Permanent de Cultura Popular, ens vam proposar crear un lloc d'encontre que possibilités la trobada dels dinamitzadors d'arreu dels Països Catalans.

La nostra experiència en aquest camp —dotze anys d'existència com a entitat—, ens donava l'energia, claredat i il·lusió necessàries per a creure que aquest projecte tan ambiciós i tan necessari pogués convertir-se en una realitat.

Creïem, també, que en un projecte d'aquest tipus, era bàsic iniciar-lo, ja des d'un bon començament, de manera participativa, activa i amb esforç voluntari. És a dir, volíem que des dels seus inicis el Centre servís als seus objectius i principis ideològics.

La presència activa de més d'un centenar llarg de voluntaris d'arreu del món ens confirmà les nostres esperances i objectius.

Des de l'any passat s'han realitzat activitats periòdiques a la casa, tot i que només pot funcionar en la meitat de la seva capacitat. Trobades del Penedès, el Vallès, el Barcelonès, de l'Arbre, etc... han estat les accions i activitats realitzades.

Enguany s'ha portat a terme la segona fase de la construcció del projecte. I ho hem fet de la mateixa manera i amb idèntics medis que ho vàrem fer l'any passat. És a dir, mitjançant camps de treball internacionals i en estreta relació amb el Servei Català de Camps de Treball, secció catalana del Servei Civil Internacional.

La comarca de l'Alt Penedès, i més en concret les poblacions de Guardiola de Font-rubi i de la Granada, han estat testimonis, juntament amb totes les poblacions veïnes, de l'activitat que al llarg d'un mes i mig, s'ha dut a terme al Turó dels Pujols.

EL PROJECTE

Arquitecte:

Pau BATLLE.

Aparelladors:

Joan Josep GISPERT

Joan Miquel CARBONELL

Constructors:

Josep M.ª MORGADES

Joan MORGADES

Pèrit agrònom:

Carme LACAMBRA.

Com es pot comprovar en el planol, es tractava d'aixecar el segon mòdul del Centre Permanent de Cultura Popular, i de la sala circular que els uneix.

Els materials emprats han estat els mateixos que en l'anterior període constructiu: totxanes, geros, revoltons, vigues semi-resistents...

Una de les característiques del projecte, i que en aquesta segona fase ha destacat més és, possiblement, la diferència de nivells que hi ha entre les diverses parts de la casa.

Tot el mòdul dels dormitoris (A) i dels serveis sanitaris (B) es aixecat vuitanta centímetres respecte la sala circular central. El motiu és que s'intenta seguir la línia d'inclinació que fa el terreny, com un dels aspectes d'integració de la casa en el seu medi paisagístic.

Cal fer esment, també que s'ha aixecat la torre semi-circular de la casa, que és situada a l'eix central i que és el lloc on ha d'anar situada l'escala i la sortida de fums de la llar de foc principal.

Cal dir que aquesta part de la construcció és la més característica del projecte arquitectònic i serà, possiblement, la que donarà una més concreta personalitat al Centre Permanent de Cultura Popular.

Amb l'acabament dels camps de treball d'enguany s'ha realitzat l'estructura exterior del projecte. Ara, però, cal bastir-lo interiorment i comunicar-lo amb la resta del projecte construït ja l'any passat.

Per aquest motiu ens proposem per a l'any 1985 l'acabament definitiu de l'interior de la casa, perquè ja dins del present curs pugui entrar en funcionament en la seva totalitat.

Caldrà, però, deixar per a properes ocasions l'acondicionament exterior i els accessos als diferents punts d'interès de la parcel·la: voreres circulars, escales, paters...

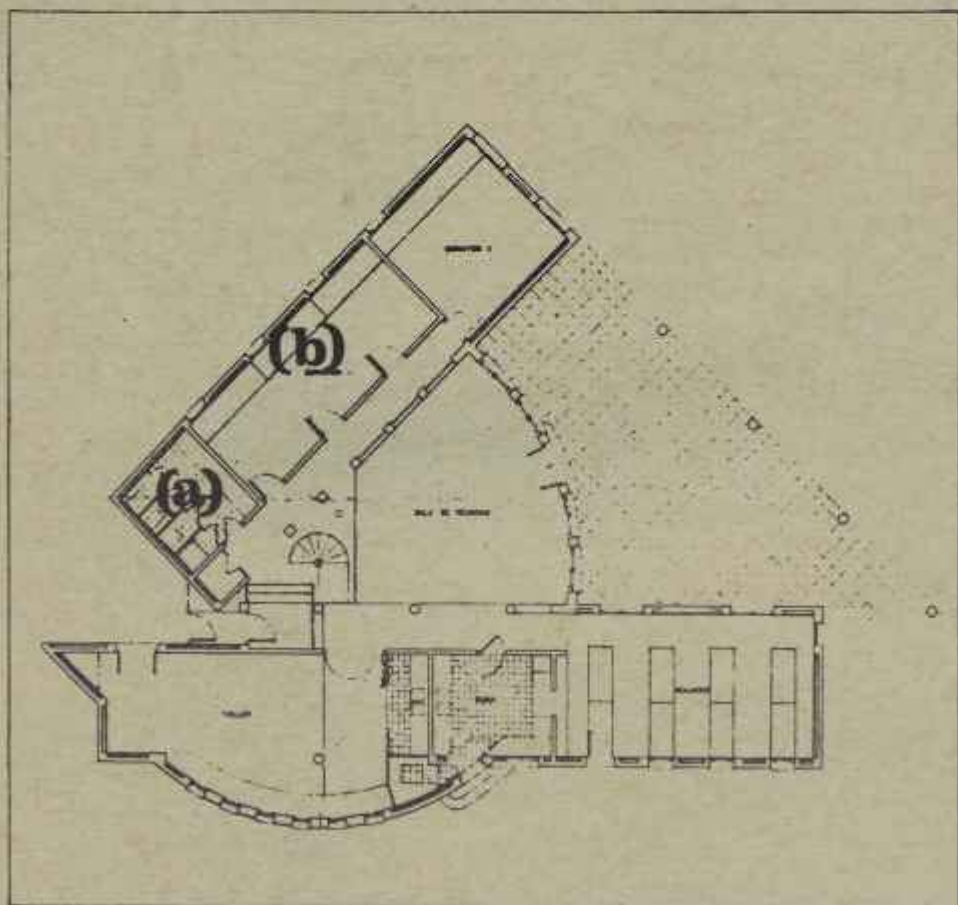
Caldrà també fer esment d'un dels aspectes no específicament constructius, però que sí es poden incloure dins del projecte global del Centre Permanent.

Com ja us vàrem explicar, a començaments d'aquest any es va realitzar una plantació general d'arbres. En total van ser més de dos centenars d'exemplars, de diferents espècies i tamanyes. En el present curs, ens proposem continuar aquesta tasca, si bé en menys quantitat.

Es tracta de plantar espècies resistents i que puguin aclimatar-se fàcilment al medi natural del Penedès, penseu que es tracta d'un turó, molt obert a les inclemències del temps i als intensos contrastos climatològics.

En concret es plantaran, entre d'altres espècies: oms, plàtans, acàcies, pins, xipres, freixes, pollancretes... i diferents tipus de fruiters.

Aquesta acció es durà a terme el proper mes de març, dins de la trobada que es realitzarà amb motiu de la Festa de l'Arbre.

ELS CAMPS DE TREBALL: EL SEU DESENVOLUPAMENT

El dia 2 de juliol es va iniciar el primer camp de treball d'enguany i el sisè que hem realitzat des de l'inici de la construcció del Centre Permanent.

Com l'any passat, en iniciar-se un camp nou es va realitzar la reunió de presentació, tant dels voluntaris entre si com del projecte, el tipus de treball, organització interna, etc..., per tal de què es poguessin fer les modificacions necessàries per tal de poder-ho adaptar a les necessitats i situacions concretes del camp.

Paral·lelament a aquesta presentació, es va presentar la proposta d'activitats a realitzar durant els 14 dies que va durar el camp.

Com l'any passat, es van realitzar xerrades sobre la pau i el desarmament i els Països Catalans, així com oferir la possibilitat de què cadascú pogués realitzar xerrades sobre temes concrets del seu país d'origen.

La primera tasca que es va realitzar va ser la neteja dels fonaments del mòdul que es volia construir, fonaments ja realitzats dins dels camps de treball de l'any passat, per tal de preparar l'aixecament del segon mòdul, de planta baixa, però amb unes característiques tècniques especials, com són que el pis del mòdul és aixecat vuitanta centímetres respecte de la sala central.

L'aixecar el terra del mòdul significà la construcció d'una plataforma, que s'enlairés i es separés del terra, formant una cambra d'aire. En aquest sentit, l'aïllament emprat en aquesta part de la casa, ha estat diferent del que es va fer servir en el primer mòdul, ja que en un s'han fet servir materials com el porexpan, formigons especials, sorres i teles asfàltiques i en l'altra s'ha emprat el sistema de cambra d'aire.

Al final d'aquest primer torn es van arribar a posar els bastiments de les finestres, així com a projectar l'anell de ciment armat que recorre la sala circular i el nou mòdul dels dormitoris i dels serveis, així com envernissar tota la fusteria de la casa: porticons, finestres, portes, etc...

Cal fer esment de la col·laboració del Casal de la Pau en la xerrada que sobre aquest mateix tema s'han realitzat en els altres camps de treball d'enguany.

Van ser voluntaris d'Alemanya, Dinamarca, Holanda, França, Itàlia, Txecoslovàquia i Catalunya, els components d'aquest primer torn que es va acabar el 14 de juliol.

El segon torn va iniciar els seus treballs el dia 16 de juliol. Com amb l'anterior camp es va dur a terme la presentació i concreció dels objectius a aconseguir.

full informatiu

TROBADES D'INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES EN EL CAMP DE LA CULTURA POPULAR.

(Aquestes activitats tenen el Suport de la Fundació de Serveis de Cultura Popular, la Fundació Esico i la Direcció General de la Joventut de la Generalitat de Catalunya).

El per què de les Trobades

Perquè cal que entre tots redescobrim un estil propi de la cultura i de l'aprenentatge, un estil on l'ajut mutu, la lliure cooperació, l'activitat, l'autogestió i l'autoformació tinguin un lloc preferent.

El fer la recerca en un clima d'autoformació, és el que ens pot donar una educació a la inventiva, la iniciativa, la imaginació i la corresponsabilitat. Aquestes Trobades estan pensades per:

- Establir les bases per un procés educacional que estimuli a la persona a progressar individualment i col·lectiva;
- Facilitar l'intercanvi d'experiències entre tots aquells que a cada poble, barri o comarca fan possible una dinamització constant del seu entorn;
- Revaloritzar el treball de dinamització cultural des d'una perspectiva de treball voluntari, no institucional;
- Aprofundir sobre el concepte de cultura, com a resposta personal i col·lectiva a les dificultats que genera la realitat actual del nostre país, enfront d'una cultura alienant i aliena proposar-ne una de pròpia i alliberadora, tant personal com col·lectiva;
- Treballar unes tècniques que ens donin un ventall més ampli de possibilitats a l'hora d'endinsar-nos en una acció concreta;
- Aprofundir tots plegats en el sentit de la festa, en els costums i recuperar-los en el seu contingut per al moment actual.

Els dies 15 i 16 de desembre, celebrarem la darrera trobada de l'any, i la dedicarem a fer una valoració del programa d'activitats del 1984, i a estudiar la importància de la dinamització cultural i l'autoformació en el moment actual.

Indicacions pràctiques

Enllaç posa a disposició de tothom que ho desitgi i hi càpiga (hi ha lloc per a 25 persones), una casa -El Centre Permanent de Cultura Popular- per a poder compartir i intercanviar experiències en el camp de la dinamització cultural. L'horari de les Trobades és de les 11 del matí del dissabte a les 6 de la tarda del diumenge. El divendres a partir de les 8 del vespre la casa restarà oberta però només hi haurà servei de matalàs, el sopar cal que cadascú se'l porti.

El preu és de 1.200 pessetes el cap de setmana. Aquest preu inclou tots els àpats i les despeses de la trobada.

És del tot necessari que confirmeu l'assistència als telèfons 691 27 72 o 692 51 83 (sempre als vespres), o escrivint a l'apartat 85 de Ripollet. Us podem facilitar informació més detallada de cada trobada, horaris de trens, mapes de carreteres, brúixoles, etc.

Voldríem preparar cada una d'aquestes trobades amb dues o tres persones de diferents comarques per tal que el tema reflectís de problemàtica comuna. Tots aquells que estigueu interessats a col·laborar en l'elaboració d'algun dels temes o tècniques poseu-vos en contacte, per carta o per telèfon amb Enllaç.

A més del programa que us indiquem a continuació, hem previst celebrar trobades a les comarques de la Segarra, el Segrià i el Tarragonès. Encara no sabem ni el lloc ni les dates, ja us n'informarem quan es concreti. ■

CALENDARI DE TROBADES PEL 1985 - CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR - TURO DELS PUJOLS

Gener	12-13	PRESENTACIÓ DEL CICLE FESTIU DE L'ANY. tècniques: treball de taller: fang, paper, cartró...
Febrer	9-10	LA FESTA AL CARRER tècniques: com preparar un cercavila, confecció d'instruments casolans.
	23-24	el folklore viu, avui. tècniques: introducció a la construcció de bestiar.
Març	9-10	FESTA DE L'ARBRE-«Una persona, un arbre». Xerrada a càrrec de la Plataforma Ecològica de la Crida: «Ecologia i Països Catalans»
Abril	20-21	JORNADES DE SOTRAGAMENT GENERAL A BERGA
Maig	4-5	L'ATUR COM A DETONANT A NOVES FORMES DE VIDA tècniques: reciclatge de materials
	18-19	IMAGINEM-NOS UNA NOVA FESTA tècniques: guarniments, transformació d'espais oberts.
Juny	8-9	TROBADA AMB LA GENT DEL PENEDES. Preparació dels Camps de Treball de l'estiu 85. Constitució d'equips per a la recepció dels voluntaris estrangers.
Juliol		CAMPS DE TREBALL INTERNACIONALS
Agost		
Octubre	5-6	ESTABLIMENT DE LES BASES PER UN PROCÉS EDUCACIONAL QUE ESTIMULI LA PERSONA A PROGRESSAR. CONEIXEMENT DEL PAÍS. tècniques: danses i cançons
	26-27	CULTURA URBANA-CULTURA RURAL tècniques: maquillatge
Novembre	9-10	INTERRELACIÓ DELS COL·LECTIUS DE DINÀMICA ALTERNATIVA: Ecologisme, Moviments per la Pau... Taller: construcció de bestiar, caps grossos, gegants...
	23-24	L'ASSOCIACIONISME AL NOSTRE PAÍS. IMPORTÀNCIA QUE HA TINGUT I LES POSSIBILITATS QUE POT TENIR DE CARA AL FUTUR. ATENEUS AHIR I AVUI. Taller: arxiu i administració de les entitats
Desembre	14-15	Valoració de les Trobades del 1985. Preparació de les del 86.

TROBADA DEL BARCELONES. 187-18 DE NOVEMBRE DEL 1984. CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR. ELS PUJOLS, GUARDIOLA DE FONT-RUBÍ. CONCLUSIONS

1. QUIN PAPER OCUPA I QUIN PAPER HAURIA D'OCUPAR LA TRADICIÓ (CULTURA TRADICIONAL EN L'ACCIÓ CULTURAL)?

Es va posar de manifest la diferència existent entre els barris de nova creació, sense cap mena de tradició, i els que podríem anomenar històrics, on la tradició no ha deixat d'existir.

En els primers cal enfocar la tradició com una eina per desvetllar la gent, per fer-la sortir al carrer; una eina que pot ajudar a fer que les persones s'identifi-

quin amb el seu entorn: barri, poble, país... La tradició i els seus rituals poden ser un estri cohesionador de la comunitat (no oblidem que els rituals són inherents a la humanitat mateixa). Així doncs, a partir del cicle de l'any, de l'aigua, del foc, de la mort, de la vida... es poden anar introduint diverses festes. Reivindicuem també el dret a crear-ne de noves, quan calgui, per allò que «... d'aquí un segle tindran cent anys!»

En els barris que hem anomenat històrics la tradició ja és assumida per una gran part de la comunitat. Això fóra bo, sinó que moltes vegades, aquestes festes no evolucionen i això les converteix en elements encarcerats que la col·lectivitat assumeix no com a participant actiu sinó com a espectador passiu.

Es evident que la societat de consum se serveix de las tradicions per transformar-les en objectes consumibles; això, fins un

cert punt, és totalment lògic; el que ja no ho és tant és que cada vegada hi ha més entitats que es limiten a organitzar una festa només buscant diners i contractant els grups. D'aquesta manera es deixa de fer festa per comprar festa, i es cau en el parany de creure que, a més diners, més festa.

2. TENINT EN COMPTE ELS DIVERSOS TIPUS D'ASSOCIACIONS QUE EXISTEIXEN, QUIN PAPER TENEN I HAURIEN DE TENIR EN EL MARC DE LA VIDA CULTURAL CATALANA?

Hom constata, d'entrada, una crisi general de l'associacionisme en les seves dues vessants: Quant a les entitats tradicionals —«centenàries», de socis— sovint cal plantejar una modernització de llurs estructures i una obertura vers el seu entorn —barri, poble, etc.— Pel que fa al model associatiu puixant en els setantes —que, d'altra banda, és el model gairebé exclusiu en barris de nova planta—, les Associacions de Veïns i Ateneus Populars, cal reformular llur orientació, tot partint d'una nova realitat: el veïnat ja no «s'apunta» a gestionar el barri o el poble en termes generals, ja no té aquella fe en «canviar les coses», sinó que la participació es canalitza a través d'activitats molt puntuals, que afecten vivament les persones interessades. Tot plegat, cal redefinir el moviment popular a partir d'aquest potencial de sociabilitat difusa del personal, més que no pas de l'associacionisme estructurat convencionalment.

En segon lloc, hi hagué consens en definir el moviment associatiu com a *instrument motor de la col·lectivitat* en què s'implanta, la qual cosa s'ha de concretar en diverses línies generals d'actuació:

Cal que les entitats s'arrelin i s'indetifiquin fermament en llur entorn. Aquest entorn no només és *espacial* —el barri, el poble, etc.— sinó també *temporal* —el nostre temps: la postmodernitat?— S'imposa, per tant, un «reciclatge» —llegiu autoformació— necessari i forçós, una anàlisi constant de la realitat canviant i contradictòria.

En tant que motors de la col·lectivitat, les associacions han d'assolir una *independència de les instruccions* i un funcionament de tipus autogestionari.

Es importantíssim el paper de les entitats en el procés de *normalització de la llen-*

gua i cultura catalanes, sobretot allà on l'índex d'emigració és més elevat.

Finalment, hi ha una necessitat indefugible de trencar motllos, de *descompartimentar* la vida quotidiana. És bàsic, en aquest ordre, el paper que les associacions fan i poden fer per tal de posar en contacte els diversos grups d'edat —avis, mainada...— en un context *multigeneracional*.

3. QUIN ÉS I QUIN HAURIA DE SER EL PAPER DE LES INSTITUCIONS PÚBLIQUES (MUNICIPALS, GOBERNAMENTALS...) EN EL MARC DE L'ACTIVITAT CULTURAL?

Val a dir que les opinions en aquest punt són difícilment sintetitzables. La gamma d'actituds oscil·la entre la voluntat de no incidir ni jutjar les institucions i la col·laboració intensa amb les mateixes. Aquesta diversitat s'explica si tenim en compte que les institucions —com les entitats associatives— no són pas monolítiques, i a cada barri, poble, etc. hi ha una correlació de forces determinada. No obstant això, sembla que hi havia uns mínims acceptats per tothom:

Que les institucions, allà on desenvolupin una xarxa d'infraestructura pública —aules de cultura, casals de joves, centres cívics, etc.— haurien de tendir a posar aquesta infraestructura al servei de les entitats de la pròpia comunitat.

Que hom palesa una oberta contradicció entre les bones intencions d'enfortir la societat civil i la pràctica quotidiana de l'administració, encaminada a crear una dependència cada cop més estricta envers els aparells de poder: subvencions, locals, etc. En aquest sentit, les institucions potenciaran la societat civil només si *potencien l'autonomia i el protagonisme de les entitats associatives*.

Que allà on s'escaigui, el paper de la xarxa institucional —centre cívic, casal, etc.— hauria de ser fonamentalment de *bombeig* de la gent no associada cap a les entitats. Mai, però, de *suplantació d'iniciatives ja existents*.

Que cal qüestionar seriosament la figura dels *animadors culturals professionals* i les *escoles d'animadors*.

4. POSSIBLES CRITERIS D'ACCIÓ CULTURAL CONJUNTA

Queda clara la necessitat de coordinació entre entitats que portem una política autogestionària. Cal establir punts de reivindicació comuns i concrets. Es fa evident la necessitat d'unificar esforços: davant de problemes conjunts caldria presentar alternatives conjuntes.

Com alternativa puntual es recorda la proposada que ja va sortir a les *Primeres Trobades de Cultura, Gresca i Tradició* del barri del Besòs, de treballar conjuntament una alternativa al *Carnaval 85*.

ENLLAÇ elaborarà un projecte de coordinació (moviment). ■

Com tota Associació Cultural, funcionem amb la col·laboració dels socis. Per ser soci col·laborador d'ENLLAÇ només cal aportar la quantitat de 500, 1.000 o 1.500 pesetes al trimestre. Tots els socis rebran la publicació VIA FORA! i se'ls convocarà a l'assemblea general ordinària anual.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

En/Na
Adreça Telèfon
Població Comarca

☐ Em subscric a «Via Foral» per a l'any 1985 (500 ptes./4 números)
☐ Vull rebre els 4 números de 1984, de VIA FORA! (600,- pesetes).

☐ Vull rebre els números següents d'«ENLLAÇ Fulls Informatius»:
(100 ptes./exemplar)
☐ Vull rebre el n.º de VIA FORA! (150,- pesetes).

☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (500 ptes./trimestre)
☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1.000 ptes./trimestre)
☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1.500 ptes./trimestre)
☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (...../trimestre)

Forma de pagament:

- ☐ Gir postal
☐ Domiciliació bancària
☐ En efectiu (personalment)

Data Signatura
(només demarcació territorial de les }
comarques de Barcelona.)

BUTLLETA DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom i cognoms Banc / Caixa
Llibreta n.º / c.c. n. Adreça
Agència Comarca
Població

Senyors, els agrairé que amb càrrec al meu compte/a la meua llibreta, atenguin, fins a nova ordre, el rebut que periòdicament els presentarà ENLLAÇ per al pagament de la meua subscripció.

Data Signatura

Es va cobrir la sala circular i el mòdul nou sense arribar a posar les teules, blanquejant-se també l'interior del mòdul que es va construir l'any passat.

El nombre de voluntaris fou superior al del primer torn, i aquests eren originaris de Txecoslovàquia, Irlanda, França, Holanda, Bèlgica i Catalunya.

Un dels objectius que tenim a l'hora d'organitzar aquests camps de treball, és el de donar a conèixer la realitat catalana, aprofundint la realitat socio-cultural comarcal en les seves diferents vessants.

L'estiu és un període molt fèrtil pel que respecta a manifestacions festives, que comporten una rica varietat i expressió folklòrica i popular.

L'assistir a diferents festes majors de la comarca, juntament amb la característica de la llengua, és un dels aspectes més colpidors per a tota persona que ens visita.

Volem que els voluntaris dels camps de

treball s'enduguin la consciència de què han estat en un lloc diferent, amb una personalitat i cultura pròpies. Creiem que ho aconseguim en la sèrie d'activitats que al voltant dels camps de treball es porten a terme.

L'últim torn va iniciar-se el dia 30 de juliol i comptava amb voluntaris d'Itàlia, Argèlia, Bèlgica, Holanda, Irlanda, Anglaterra i de Catalunya.

El resultat del seu treball va ser l'acabament del segon mòdul, l'aixecament de la torre central -l'ull de l'escala-, així com l'arrebossat exterior i el seu total emblanquinament. També es van realitzar les xemeneies al primer mòdul, que han per més d'instal·lar una llar de foc i una estufa de llenya.

Finalment hem de dir que, com l'any passat i pel tipus de treball, es va considerar que només s'haurien de dedicar 5 hores de treball diàries per persona, realitzant-se dos torns, per tal de poder assistir de materials als paletes en les seves deu hores de treball diàries. ■

BALANÇ ECONÒMIC

Despeses:

Manteniment dels camps de treball	437.000,-
Materials de construcció	1.119.000,-
Sous dels paletes	891.000,-
Materials equipaments	53.000,-
Total	2.500.000,-

Entrades

Fundació Esico	50.000,-
Fundació Serveis de Cultura Popular	650.000,-
Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya	1.000.000,-
Servei Català de Camps de Treball	50.000,-
Direcció General de Joventut	500.000,-
Col·laboracions	250.000,-
Total	2.500.000,-

Observació general: Cal tenir en compte que s'arrossega un dèficit de 2.500.000,- pessetes (prèstec que s'ha demanat a començaments d'enguany per a poder acabar el primer mòdul).

RELACIÓ DELS VOLUNTARIS DELS CAMPS DE TREBALL INTERNACIONALS DEL 1984

Laurence BOSCHER	França	estudiant	23 anys	♀
Mercè CANDO	Catalunya	estudiant	17 anys	♀
Henrik SCHDERNING	Dinamarca	aturat	20 anys	♂
Franç PAULAS	Txecoslovàquia	treballador	33 anys	♂
Nicola zum FELDE	Alemanya	estudiant	18 anys	♀
Joan BUSQUETS	Catalunya	estudiant	21 anys	♂
Àngel COSTELLÀ	Catalunya	estudiant		♂
Dirk-Jan LUST	Alemanya		19 anys	♂
Cristina ERRA	Itàlia	estudiant	20 anys	♀
Daniela RIGA	Itàlia	estudiant	20 anys	♀
Yolanda GARCIA	França	estudiant	27 anys	♀
Helen C. AVISON	Anglaterra	estudiant	21 anys	♀
Rosemary RING	Irlanda	mestra	27 anys	♀
Denise MULLIGAN	Irlanda	mestra	28 anys	♀
Ans van den BERG	Holanda	estudiant	25 anys	♀
Jan BOTS	Holanda	estudiant	19 anys	♂
Miloslav VLK	Txecoslovàquia	treballador	30 anys	♂
Ladislav SVEC	Txecoslovàquia	estudiant	24 anys	♂
Marc KEGELS	Bèlgica	mestre	30 anys	♂
Elena ASBERT	Catalunya	estudiant	19 anys	♀
Eduard ARQUÈS	Catalunya	estudiant	20 anys	♂
Josep ROCA	Catalunya	estudiant	19 anys	♂
Iris van OTRYVE	Bèlgica	estudiant	20 anys	♀
Djamel FAHLOUL	Argèlia	estudiant	21 anys	♂
Vicenç VALLÈS	Catalunya	estudiant	20 anys	♂
Rombout HYMA	Holanda	estudiant	23 anys	♂
Maria BRU	Catalunya	estudiant	20 anys	♀
Jordi Joan ROVIRA	Catalunya	estudiant	24 anys	♂
BERnadette KELLY	Irlanda	mestra	28 anys	♀
Lorena ORAZI	Itàlia	estudiant	20 anys	♀
Dagmar REUBER	Alemanya	estudiant	21 anys	♀
Carla MANZOCCHI	Itàlia	estudiant	19 anys	♀
Isabel PALACIOS	Catalunya	A.T.S.	26 anys	♀
Raimon MESTRES	Catalunya	venedor ambulat	24 anys	♂
Mia INGLADA	Catalunya	treballador	22 anys	♂
Carles LLONGUERES	Catalunya	artista	22 anys	♂
Joan VALLÈS	Catalunya	mestre	27 anys	♂
Nicola THOMAS	Anglaterra	mestra	26 anys	♀
Joan Josep GISBERT	Catalunya	aparellador		♂

RESPONSABLES DELS CAMPS DE TREBALL INTERNACIONALS DEL 1984

Jaume SOBREVALS	Catalunya	mestre		♂
Wenceslau SOLER	Catalunya	Administració Pública	26 anys	♂
Milagros VALLÈS	Catalunya	Banca	35 anys	♀
Eulàlia CASTANYS	Catalunya	Administració Pública		♀
Andreu CARALT	Catalunya	Administració Pública	28 anys	♂
Dolores CARBO	Catalunya	Educació especial	22 anys	♀
Joan Ramon GORDO	Catalunya	Administració Pública	32 anys	♂

